

PREGOVARAČKA POZICIJA CRNE GORE

ZA MEĐUVLADINU KONFERENCIJU O PRISTUPANJU CRNE GORE

EVROPSKOJ UNIJI

ZA PREGOVARAČKO POGLAVLJE 24 - PRAVDA, SLOBODA I

BEZBJEDNOST

Podgorica, oktobra 2013.

I SAŽETAK PREGOVARAČKE POZICIJE

Crna Gora prihvata pravnu tekovinu Evropske unije (EU) obuhvaćenu poglavljem Pravda, sloboda i bezbjednost koja je na snazi 23. V 2012. i do trenutka pristupanja ne očekuje poteškoće u sprovođenju pravne tekovine EU u okviru ovog poglavlja.

Crna Gora ne traži trajna izuzeća niti prelazna razdoblja za sprovođenje pravne tekovine EU u okviru ovog poglavlja.

Crna Gora ne očekuje da će danom stupanja u članstvo u EU istovremeno ući i u Šengenski prostor, odnosno da će članstvom u EU biti priključena na SIS II. Međutim, kroz usvajanje i implementaciju nacionalnog šengenskog akcionog plana, biće projektovan i vremenski period za pristupanje Šengenskom prostoru.

II ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

1. Migracije

Strateški okvir u oblasti migracija regulisan je Strategijom za integrisano upravljanje migracijama za period 2011-2016, a na snazi je i Akcioni plan za implementaciju Strategije za 2013. i 2014. Strategijom je uspostavljeno Koordinaciono tijelo za praćenje implementacije Strategije, sa zadatkom da rukovodi, organizuje i koordinira aktivnosti organa državne uprave i drugih nadležnih organizacija u sprovođenju Strategije i Akcionog plana, utvrđuje prioritete, dinamiku i rokove realizacije, ocjenjuje postignute rezultate i predlaže Akcioni plan za implementaciju Strategije.

Opšti propisi koji regulišu oblast migracija u Crnoj Gori su **Zakon o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13) i **Zakon o graničnoj kontroli** (Sl. list CG, br. 72/09, 20/11, 40/11 i 39/13).

Zakon o strancima propisuje da **stranac** kome je odobreno stalno nastanjenje u Crnoj Gori ima pravo na: rad i zapošljavanje; obrazovanje i stručno usavršavanje; priznavanje diploma i sertifikata; socijalnu pomoć, zdravstveno i penzijsko osiguranje; poreske olakšice; pristup tržištu roba i usluga; slobodu udruživanja, povezivanja i članstva u organizacijama koje zastupaju interese radnika ili poslodavaca. Stranac ostvaruje ova prava u skladu sa zakonima kojima se uređuje način ostvarivanja navedenih prava.

Takođe, propisi koji uređuju pojedine aspekte **regularnih migracija** su: **Zakon o zapošljavanju i radu stranaca** (Sl. list CG, br. 22/08 i 32/11), **Zakon o azilu** (Sl. list RCG, br. 45/06, Sl. list CG, br. 73/10 i 40/11), **Zakon o radu** (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12), **Zakon o volonterskom radu** (Sl. list CG, br. 26/10, 31/10, 14/12), **Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti** (Sl. list CG, br. 27/13), **Porodični zakon** (Sl. list RCG, br. 01/07), **Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju** (Sl. list RCG, br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 81/04, 14/07, 47/07, i Sl. list CG, br. 79/08, 14/10, 78/10, 34/11 i 66/12), **Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju** (Sl. list RCG, br. 64/02,

31/05, 49/07 i Sl. list CG, br. 45/10, 45/11), **Zakon o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija** (Sl. list CG, br. 57/11), **Zakon o stručnom obrazovanju** (Sl. list RCG, br. 64/02, 49/07 i Sl. list CG, br. 45/10), **Zakon o gimnaziji** (Sl. list RCG, br. 64/02, 49/07 i Sl. list CG, br. 45/10, 39/13) i **Zakon o visokom obrazovanju** (Sl. list RCG, br. 60/03 i Sl. list CG, br. 04/08, 45/10, 47/11).

Crnogorsko zakonodavstvo je **djelimično usklađeno** s: **Direktivom** 2003/86/EZ o pravu na spajanje porodice; **Direktivom** 2003/109/EZ o statusu državljana trećih zemalja koji imaju stalni boravak; **Direktivom** 2004/114/EZ o uslovima prihvata državljana trećih država u svrhu studiranja, razmjene učenika, neplaćene obuke ili dobrovoljnog rada; **Direktivom** 2005/71/EZ o specifičnim procedurama prijema državljana trećih zemalja u svrhe naučnog istraživanja.

Kada je riječ o **Direktivi** 2009/50/EZ o uslovima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja visokokvalifikovane radne snage i **Direktivi** 2011/98/EU o jedinstvenom postupku za izdavanje jedinstvene dozvole državljanima trećih zemalja za boravak i rad na teritoriji države članice i o zajedničkom skupu prava radnika trećih zemalja koji legalno borave u državi članici, relevantni nacionalni propisi **su neusklađeni**.

U pogledu institucionalnog okvira, organi nadležni za implementaciju navedenih propisa su Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo pravde, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete i Zavod za zapošljavanje.

Neregularne migracije u Crnoj Gori regulisane su prije svega **Zakonom o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 53/11 i 27/13), **Zakonom o graničnoj kontroli** (Sl. list CG, br. 72/09, 20/11, 40/11 i 39/13) i **Krivičnim zakonikom** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11 i 40/13).

Članom 67 Zakona o graničnoj kontroli je propisano da će se novčanom kaznom u iznosu od dvostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniti za prekršaj fizičko lice ako pređe državnu granicu van graničnog prelaza ili pređe ili pokuša preći granični prelaz bez važeće putne isprave ili druge isprave propisane za prelazak državne granice van vremena koje je određeno za odvijanje saobraćaja na graničnom prelazu ili suprotno načinu koji je u skladu sa namjenom graničnog prelaza.

Istim članom je takođe propisano da će se novčanom kaznom u iznosu od dvostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniti za prekršaj fizičko lice ako ne stavi na uvid isprave propisane za prelazak državne granice ili se ne podvrgne graničnoj provjeri ili napusti područje graničnog prelaza dok se ne izvrši granična provjera ili izbjegava, odnosno pokušava izbjeći graničnu provjeru.

Članom 8 Zakona o strancima propisano je da se strancu neće dozvoliti ulazak u Crnu Goru ako: ne posjeduje važeću putnu ispravu u koju je unesena viza ili odobrenje

boravka, ako zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno; nema dovoljno sredstava za izdržavanje za vrijeme boravka u Crnoj Gori i za povratak u državu iz koje je došao ili za putovanje u treću državu; je u tranzitu, a ne ispunjava uslove za ulazak u treću državu; je na snazi zaštitna mjera udaljenja, mjera bezbjednosti protjerivanja ili mu je otkazan boravak; to zahtijevaju razlozi nacionalne bezbjednosti, javnog poretka ili javnog zdravlja; se u odgovarajućim evidencijama vodi kao međunarodni prestupnik. Zabrana ulaska upisuje se u važeću putnu ispravu stranca.

Članom 61 Zakona o strancima je propisano da se nezakonitim boravkom smatra boravak stranca bez vize, odobrenja boravka ili drugog zakonskog osnova. Stranac koji nezakonito boravi u Crnoj Gori mora napustiti njenu teritoriju odmah ili u roku koji mu je određen.

Rok u kojem je stranac obavezan da napusti Crnu Goru, rješenjem određuje Policija, a po potrebi može biti određeno i mjesto prelaska državne granice, kao i obaveza prijavljivanja službenom licu na graničnom prelazu. Protiv rješenja se može izjaviti žalba Ministarstvu unutrašnjih poslova u roku od tri dana od dana prijema rješenja. Žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

U slučajevima prekršajne odgovornosti određenim Zakonom o strancima, strancu se može izreći zaštitna mjera udaljenja s teritorije Crne Gore u trajanju do jedne godine, samostalno ili uz novčanu kaznu.

Stranca koji nezakonito boravi u Crnoj Gori ili ne napusti Crnu Goru u roku koji mu je određen Policija će prinudno udaljiti. Ako to nalažu razlozi obezbjeđenja prinudnog udaljenja, stranac se može izuzetno zadržati u prostorijama policije, ali ne duže od vremena koje je predviđeno propisima kojima se uređuju policijski poslovi.

Strancu koga nije moguće odmah prinudno udaljiti ili kome nije utvrđen identitet ograničiće se sloboda kretanja smještajem u prihvatilište za strance. Izuzetno, strancu koji ima zdravstvene ili druge posebne potrebe ili razloge, obezbijediće se drugi odgovarajući smještaj. Strancu koji ima obezbijeden smještaj i sredstva za izdržavanje, a ne može se prinudno udaljiti, može se odrediti obavezan boravak u određenom mjestu.

Odredbama člana 405 Krivičnog zakonika definisano je krivično djelo “nedozvoljeni prelazak državne granice i krijumčarenje ljudi“.

Poslednjim izmjenama Krivičnog zakonika crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je **u potpunosti** usklađeno s **Direktivom** 2002/90/EZ o određivanju pomoći pri nedozvoljenom ulasku, prelasku i boravku, i **Okvirnom direktivom** 2002/946/PUP o jačanju krivično-pravnog okvira radi sprečavanja omogućivanja nedozvoljenog ulaska, prelaska i boravka.

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je djelimično usklađeno s **Direktivom** 2009/52/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. VI 2009. koja predviđa minimalne standarde vezane za sankcije i mjere protiv poslodavaca koji zapošljavaju državljane trećih

zemalja s nezakonitim boravkom, a neusklađeno je s **Direktivom** 2008/115/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. XII 2008. o zajedničkim standardima i procedurama u zemljama članicama za povraćaj državljana trećih zemalja usljed neregularnog boravka. Crna Gora je svjesna potrebe za izmjenama određenih propisa kako bi se riješilo pitanje sankcionisanja poslodavaca koji zapošljavaju državljane trećih zemalja koji nezakonito borave u Crnoj Gori.

Neregularne migracije u Crnoj Gori imaju karakter tranzita, jer neregularni migranti preko Crne Gore traže put ka zemljama EU, najčešće iz ekonomskih razloga. U toku su finalne aktivnosti na uspostavljanju **Prihvatišta za strance**, uz pomoć Međunarodne organizacije za migracije (IOM) kroz projekat „Podrška upravljanju migracijama u Crnoj Gori“. Izgradnja Prihvatišta za strance, kapaciteta 46 lica, realizovana je u dvije faze. Prva faza je realizovana kroz projekat „Podrška upravljanju migracijama u Crnoj Gori“, koji je predviđen Programom IPA za 2008, dok je druga faza realizovana kroz angažovanje sredstava Kapitalnog budžeta za 2011. U slučaju prijema maloljetnih migranata, njihov smještaj se vrši u JU Dom za djecu i mlade Ljubović, nakon određivanja staratelja.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova je uređeno da, kao organizaciona cjelina Uprave policije – Sektora granične policije, Prihvatište za strance funkcioniše u okviru Odsjeka za strance i suzbijanje neregularnih migracija. Prema Pravilniku u Prihvatištu predviđeno je radno angažovanje 36 izvršilaca. Kapacitet Prihvatišta za ilegalne migrante je dovoljan za migracione pritiske s kojima se Crna Gora trenutno susreće.

Strateški okvir u oblasti **readmisije** definisan je Strategijom reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2011-2015, a na snazi je i Akcioni plan za implementaciju Strategije za 2013. i 2014. Strategijom je uspostavljeno Koordinaciono tijelo za praćenje implementacije Strategije, sa zadatkom da rukovodi, organizuje i koordinira aktivnosti organa državne uprave i drugih nadležnih organizacija u sprovođenju Strategije i Akcionog plana, utvrđuje prioritete, dinamiku i rokove realizacije, ocjenjuje postignute rezultate i predlaže Akcioni plan za implementaciju Strategije.

U oblasti **readmisije**, Sporazum između Republike Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji potpisan je 18. IX 2007. Na osnovu člana **19 Sporazuma**, zaključeni su Implementacioni protokoli s Republikom Slovenijom, Maltom, Republikom Austrijom, Bugarskom, Republikom Češkom, Republikom Njemačkom, Državama Beneluksa i Slovačkom Republikom. Delegacije Crne Gore i Republike Estonije su usaglasile i parafirale tekst Implementacionog protokola i isti je spreman za potpisivanje.

Crna Gora ima zaključene **sporazume o readmisiji** s Kraljevinom Norveškom, Švajcarskom Konfederacijom, Republikom Hrvatskom, Bosnom i Hercegovinom, Republikom Albanijom, Republikom Kosovo, Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom i Republikom Moldavijom. Sa Republikom Turskom i Republikom

Srbijom u aprilu 2013, potpisani su sporazumi o readmisiji. Ovi sporazumi počće da se primjenjuju nakon što budu ispunjene nacionalne procedure potrebne za njihovo stupanje na snagu. Crna Gora takođe ima obavezu da bilateralne sporazume, koje će u budućnosti zaključiti s trećim zemljama, uskladi sa sporazumima sa EU.

2. Azil

Ustav Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07 i 38/13) (član 44) propisuje da stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, jezika, vjere ili pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja može da traži azil u Crnoj Gori. Azil se daje strancima kojima je potrebna međunarodna zaštita u skladu s **Konvencijom** o statusu izbjeglica iz 1951, **Protokolom** o statusu izbjeglica iz 1967, **Evropskom konvencijom** za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. i drugim ratifikovanim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, saglasno **Zakonu o azilu** (Sl. list RCG, br. 45/06).

Oblast azila u Crnoj Gori uređena je sistemskim **Zakonom o azilu** (Sl. list RCG, br. 45/06, Sl. list CG, br. 73/10 i 40/11), kao i sljedećim podzakonskim aktima: **Odlukom** o obrazovanju Državne komisije za rješavanje po žalbama za azil (Sl. list CG, br. 8/11); **Pravilnikom** o postupku i načinu uzimanja fotografije, otisaka prstiju, potpisa i drugih podataka od lica koje traži azil (Sl. list CG, br. 4/07); **Odlukom** o izgledu i sadržaju obrazaca i načinu izdavanja isprava licu koje traži azil, licu kojem je priznat status izbjeglice, licu kojem je odobrena dodatna zaštita i licu kojem je odobrena privremena zaštita (Sl. list CG, br. 13/09); **Uredbom** o sadržaju i načinu vođenja evidencija u oblasti azila (Sl. list CG, br. 09/08); **Uredbom** o novčanoj pomoći za lica koje traži azil, kojem je priznat status izbjeglice i kojem je odobrena dodatna zaštita (Sl. list CG, br. 56/08); **Pravilnikom** o obrascima zahtjeva za dobijanje azila i zapisnika o usmeno podnešenom zahtjevu za dobijanje azila (Sl. list CG, br. 4/07); **Pravilnikom** o ostvarivanju zdravstvene zaštite lica koje traži azil, lica kojem je priznat status izbjeglice, lica kojem je odobrena dodatna zaštita i lica kojem je odobrena privremena zaštita (Sl. list CG, br. 31/10); **Pravilnikom** o načinu izdavanja radne dozvole za strance (Sl. list CG, br. 81/08). Crna Gora je potpisnica Ženevske konvencije i njenog Protokola koji se odnosi na status izbjeglica.

Prije podnošenja zahtjeva za dobijanje azila i nakon konačnosti odluke po zahtjevu za dobijanje azila, na lica koje ostane da boravi u Crnoj Gori primjenjuju se odredbe **Zakona o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13).

Navedeni propisi su **djelimično usklađeni** sa: **Regulativom Savjeta** (EZ) br. 2725/2000 od 11. XII 2000. o uspostavljanju „Eurodac“ sistema za upoređivanje otisaka prstiju radi efikasne primjene Dablinske regulative, **Regulativom Savjeta** (EZ) br. 407/2002 od 28. II 2002. kojom se utvrđuju određena pravila za sprovođenje Regulative (EZ) br. 2725/2000 o uspostavljanju „Eurodac“ sistema za upoređivanje otisaka prstiju radi efikasne primjene Dablinske regulative, **Regulativom Savjeta** (EZ) br. 343/2003 od

18. II 2003. kojom se utvrđuju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države nadležne za razmatranje zahtjeva za azil podnijetih u jednoj od država članica od strane državljanina trećih zemalja, **Regulativom Savjeta (EZ)** br. 1560/2003 od 2. IX 2003. kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu Regulative Savjeta (EZ) br. 343/2003 kojom se utvrđuju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države nadležne za razmatranje zahtjeva za azil podnijetih u jednoj od država članica od strane državljanina trećih zemalja, **Direktivom Savjeta** 2004/83/EZ od 29. IV 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbjeglica ili kao lica koje ispunjavaju uslove kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita i o sadržaju odobrene zaštite, **Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta** 2011/95/EU od 13. XII 2011. o standardima za kvalifikaciju državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili lica koje ispunjavaju uslove za dodatnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite, **Direktivom Savjeta** 2005/85/EZ od 1. XII 2005. o minimalnim standardima koji se odnose na postupke priznavanja i ukidanja statusa izbjeglica u državama članicama, **Direktivom Savjeta** 2001/55/EZ od 20. VII 2001. o minimalnim standardima za pružanje privremene zaštite u slučaju masovnog priliva raseljenih lica i o mjerama promovisanja ravnoteže napora država članica prilikom prihvatanja takvih osoba i snošenja posledica njihovog prihvatanja, **Direktiva Savjeta** 2003/9/EZ od 27. I 2003. kojom se utvrđuju minimalni standardi za prihvatanje azilanata.

U pogledu sljedeće dvije Direktive relevantni nacionalni propisi su **neusklađeni sa: Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EU)** br. 439/2010 od 19. V 2010. kojom se osniva Evropska kancelarija za pitanja azila, **Odlukom Savjeta** 573/2007/EZ od 23. V 2007. kojom se osniva Evropski fond za izbjeglice za period od 2008. do 2013. kao dio Opšteg programa „Solidarnost i upravljanje migracionim tokovima“ i kojom se ukida Odluka Savjeta 2004/904/EZ.

Osnovni principi koji su inkorporirani u Zakon o azilu su zabrana vraćanja i protjerivanja, nediskriminacija, povjerljivost i zaštita podataka, jedinstvo porodice, nekažnjavanje za nezakoniti ulazak ili boravak, zaštita lica sa posebnim potrebama, odredbe koje se odnose na pol, poštovanje pravnog poretka, pravna zaštita, saradnja sa UNHCR-om, besplatna pravna pomoć.

Institucionalni okvir je uređen tako da je prvostepeni organ za rješavanje po zahtjevu za azil, Ministarstvo unutrašnjih poslova – **Direkcija za azil** koja vodi prvostepeni postupak, prima zahtjeve i donosi odluke po zahtjevima, vodi postupak i donosi odluke o prestanku i ukidanju azila i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom.

Postupak po žalbama izjavljenim na odluke prvostepenog organa vodi **Državna komisija za rješavanje po žalbama za azil** koja je obrazovana Odlukom Vlade 2007. i čine je predsjednik i četiri člana koji su sudije Upravnog suda Crne Gore ili stručni saradnici u istom sudu.

Zbrinjavanje lica iz sistema azila vrši organ uprave nadležan za poslove zbrinjavanja izbjeglica – Ministarstvo rada i socijalnog staranja - **Uprava za zbrinjavanje izbjeglica**. Zbrinjavanje obuhvata obezbjeđenje smještaja i odgovarajućeg standarda života i pomoć u ostvarivanju prava na: obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalnu zaštitu, rad, pravnu pomoć, slobodu vjeroispovijesti, pristup humanitarnim i nevladinim organizacijama, humanitarnu pomoć, spajanje porodice, uključivanje u društvo i drugih prava propisanih Zakonom o azilu.

Vlada je usvojila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja u čijem sastavu je i Uprava za zbrinjavanje izbjeglica – **Centar za smještaj tražilaca azila**. Centar za smještaj tražilaca azila projektovan je za 65 tražilaca, uz mogućnost povećanja kapaciteta na 100 mjesta ukoliko to budu potrebe zahtijevale, a Pravilnikom o sistematizaciji predviđeno je 40 radnih mjesta. Takođe, u kontinuitetu zavisno od broja tražilaca azila za period od jula 2013. do decembra 2016. angažovaće se alternativni smještajni kapaciteti (zakup privatnih objekata) kapaciteta do 150 mjesta. Trenutno se tražioci azila smještaju u alternativnim sadržajima (zakup privatnih objekata), na dvije lokacije u naselju Konik – Podgorica. Sada je zakupljeno 250 mjesta, a u slučaju potrebe moguće je zakupiti još 50 mjesta. Sa pripadnicima ranjivih grupa postupa se na način što se neposredno nakon prijema vrši uspostavljanje socijalne anamneze svakog pripadnika navedene grupe.

Besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje NVO «Pravni centar», izvršni partner UNHCR-a u Crnoj Gori.

3. Vizna politika

Osnovni zakonodavni okvir za regulisanje viznog režima u Crnoj Gori čine **Zakon o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13), **Uredba o viznom režimu** (Sl. list CG, br. 18/09 i 61/11), **Pravilnik o vizama i viznim obrascima i konzularne instrukcije o izdavanju viza** (Sl. list CG, br. 64/09). Ovim normativnim aktima je utvrđen osnov za normativno usklađivanje vizne politike sa standardima Evropske unije i Šengena. **Nacionalno zakonodavstvo i vizna politika Crne Gore je djelimično usklađena sa pravnom tekovinom EU, odnosno s pozitivnom i negativnom listom EU sadržanim u Regulativi 539/2001, kao i Regulativom 810/2009 koja se odnosi na Zakonik o vizama (Code on Visas).**

Crna Gora ima **23 diplomatsko-konzularna predstavništva** u inostranstvu koja izdaju vize. Crna Gora planira da u budućem periodu širi mrežu diplomatsko-konzularnih predstavništava, u skladu s finansijskim mogućnostima.

S obzirom na ograničen broj sopstvenih predstavništava, Crna Gora je potpisala **bilateralne sporazume o uzajamnom zastupanju i izdavanju viza** sa dvije članice EU, Bugarskom (za 5 država) i Hrvatskom (za 3 države), kao i jednom trećom zemljom Srbijom (za 42 države). Crna Gora će s državama članicama EU uspostaviti tješnju saradnju nego s trećim zemljama u širenju svoje konzularne mreže.

Crna Gora je znatno pooštrila dokumentacione dokaze i procedure potrebne za izdavanje vize za ulazak i boravak u Crnoj Gori državljanima zemalja sa **tkz. „crne liste“** (rizične zemlje), iskazujući time značajnu posvećenost i kooperativnost u pravcu sprovođenja preporuka EU. Vize za ulazak u Crnu Goru se još uvijek izdaju unošenjem štambilja u putne isprave, uz ručno upisivanje podataka u vizu, što nije u skladu s važećim standardima.

Crna Gora postupa po smjernicama Evropske unije kada je u pitanju **izdavanje viza** na graničnim prelazima. S tim u vezi, značajnu ulogu u strategiji izdavanja viza imaju analize i izvještaji o neregularnim migracijama i procenat azilantata iz takozvanih „trećih zemalja“, kao i činjenice da izdavanje viza na granici nije u skladu sa Šengen standardima, osim u izuzetnim slučajevima koje propisuje Vizni Kodeks u članovima 35 i 36.

Vize na graničnim prelazima izdaju se isključivo zbog humanitarnih razloga, hitnih poslovnih posjeta, učešća u postupcima koji se vode pred državnim organima, sportskih priredbi, kulturnih događaja i posjeta kruzera.

Crna Gora je **u potpunosti ispunila standarde EU** kada je riječ o bezbjednosnim i biometrijskim karakteristikama pasoša i putnih dokumenata. Crnogorski pasoši su urađeni u skladu sa standardima Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo i EU.

Crna Gora ima uređen **sistem izdavanja lične karte za strance**. Shodno Zakonu o strancima, lična karta za stranca izdaje se strancu koji ima odobreno stalno nastanjenje u Crnoj Gori i strancu kojem je odobren privremeni boravak, a nema važeću putnu ispravu. Lična karta za stranca je samostalni dokument u ID 1 formatu. Obrazac lične karte izrađen je u skladu sa standardima ISO/IEC 7810 za dimenzije i fizičke karakteristike i ISO/IEC 10373 za testiranje fizičkih karakteristika.

Crna Gora ne posjeduje elektronski sistem izdavanja viza, odnosno elektronsku povezanost između Ministarstva vanjskih poslova i diplomatsko-konzularnih predstavništava u ovoj oblasti. S tim u vezi, Ministarstvo finansija preduzima radnje u cilju sagledavanja mogućnosti za obezbjeđivanje finansijskih sredstava, dok je Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija uspostavilo kontakte s domaćim i stranim stručnjacima za softversko programiranje, radi izrade odgovarajućeg VIS-a u Crnoj Gori, koji bi u potpunosti bio usklađen s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti (512/2004, 767/2008, i 633/2008) i standardima Šengena. Takođe, u ovom segmentu očekujemo podršku EU kroz odgovarajuće IPA fondove, eventualno donacije. Sljedstveno Crna Gora će pripremiti i usvojiti Šengenski akcioni plan koji će sadržati pravne, finansijske, administrativne i proceduralne mjere, za sprovođenje politike EU u ovoj oblasti.

4. Vanjske granice i Šengen

Strateški okvir regulisan je **Strategijom integrisanog upravljanja granicom za period 2013-2016**, kao i pratećim **Akcionim planom**. Strategija i Akcioni plan su urađeni na osnovu: **Smjernica Evropske komisije** za izradu strategija u ovoj oblasti za zemlje

Zapadnog Balkana, kao i djelimično na osnovu EU koncepta IBM, **Šengenskog kataloga** za nadzor spoljnih granica, povratak i ponovni prihvata, **Šengenskim kodeksom** o granicama, imajući u vidu sadašnju poziciju Crne Gore, stepen i procjenu dalje dinamike integracije Crne Gore.

U cilju pune implementacije Strategije integrisanog upravljanja granicom, sinhronizacije i koordinacije aktivnosti graničnih službi u sprovođenju procedura granične kontrole, između Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave carina i inspekcijских službi za veterinarske, fitosanitarne i zdravstveno sanitarne inspekcije, potpisani su **sljedeći sporazumi**: **Sporazum** o međusobnoj saradnji u integrisanom upravljanju državnom granicom, **Posebni sporazum** o obrazovanju koordinacionih timova za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom, na regionalnom i lokalnom nivou, **Posebni sporazum** o kućnom redu na graničnim prelazima. Navedeni sporazumi su u skladu s odredbama Šengenskog kodeksa o granicama (član 15 tačka 3, gdje se preporučuje permanentna saradnja između nacionalnih službi odgovornih za graničnu kontrolu).

Sistemska zakon kojim je regulisana ova oblast u Crnoj Gori je **Zakon o graničnoj kontroli** (Sl. list CG, br. 72/09, 20/11, 40/11 i 39/13), koji je urađen po uzoru na **Regulativu** (EZ) br. 562/2006 o Kodeksu Zajednice o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granice (Kodeks o šengenskim granicama). Zakonom o graničnoj kontroli utvrđene su procedure graničnih provjera lica na graničnim prelazima i nadzora granice između graničnih prelaza, minimalna i detaljna granična provjera, posebna pravila graničnih provjera određenih kategorija lica, posebna pravila graničnih provjera u međunarodnom željezničkom, vazdušnom, pomorskom, jezerskom i riječnom saobraćaju. Najnovijim izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli, oblast granične kontrole je dodatno usklađena sa zakonodavstvom EU.

Ovim izmjenama dodatno su utvrđene mjere graničnih provjera saobraćajnog sredstva u cilju sprečavanja nezakonitih prelazaka državne granice. Dodatno su utvrđene i mjere kada se preduzimaju minimalne granične provjere, u dijelu utvrđivanja identiteta lica i kontrole putnih isprava. U slučajevima odstupanja od režima granične provjere, predviđeno je kada se ne stavlja otisak ulaznog, odnosno izlaznog štambilja u putnu ispravu. Utvrđene su obaveze prevoznika u vazdušnom saobraćaju, kojima je obavezan prevoznik u vazdušnom saobraćaju da odmah po završetku prijave putnika za let, policiji na graničnom prelazu na kojem će putnici ući u Crnu Goru, dostavi potpune i tačne podatke o putnicima. Utvrđene su i obaveze zapovjednika plovnog objekta ili brodarara, da nakon završene granične provjere, najkraćim plovnim putem, plovnim objektom napusti teritorijalne vode Crne Gore i utvrđeno da se članu posade stranog broda može izdati odobrenje za kretanje na području na kojem se nalazi granični prelaz, luka, odnosno aerodrom. Dodatno su regulisana policijska ovlašćenja kojima se od lica prema kojima se primjenjuju ovlašćenja u skladu sa ovim Zakonom, prikupljaju lični i drugi podaci i da se ti podaci unose i obrađuju u evidencijama koje se vode u skladu s ovim Zakonom. Izvršene su i izmjene i dopune kaznenih odredbi za prekršaje pravnih i fizičkih lica.

Shodno Zakonu o graničnoj kontroli, donijet je **Pravilnik o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlaštenja u obavljanju tih poslova** (Sl. list CG, br. 5/07, 25/12 i 51/12), kojim je, između ostalog, uređen način nadzora i obezbjeđenja državne granice i vršenje granične kontrole: zaštita državne granice, granična kontrola i boravak i kretanje stranaca. Nacionalni zakonski propisi koji regulišu režim pograničnog saobraćaja na zajedničkim granicama i potpisani međunarodni sporazumi djelimično su usklađeni sa zakonodavstvom EU. Crna Gora će u potpunosti uskladiti oblast granične kontrole s relevantnim zakonodavstvom EU u procesu pristupanja EU.

Crna Gora ima **djelimično uspostavljen elektronski sistem za nadzor plave granice** tj. Jadranskog mora, teritorijalnih voda i priobalnog područja Skadarskog jezera i rijeke Bojane. Elektronski sistem prati i „zelenu granicu“ s Albanijom na potezu od Skadarskog do Šaskog jezera. Projekat od značaja za crnogorsku graničnu policiju je instalacija III faze sistema elektronskog nadzora „plave granice“. Realizacijom ovog projekta unaprijeđen je postojeći sistem granične bezbjednosti crnogorske akvatorije i stvoren potreban ambijent za uspješno preduzimanje potrebnih mjera i radnji na suzbijanju i sprečavanju svih bezbjednosnih rizika u crnogorskoj akvatoriji i priobalju.

Rješenjem Ministarstva unutrašnjih poslova, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, 11. III 2013. obrazovana je **Komisija za obavljanje poslova razgraničenja i utvrđivanja državne granice**, određivanje graničnih prelaza, utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama i sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju potpisan je 7. X 2010. u Podgorici. U toku je usaglašavanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Hrvatske, kao i pregovori s Vladom Republike Kosovo, o graničnim prelazima i regulisanju režima pograničnog saobraćaja.

Načelno su na ekspertskom nivou usaglašeni Ugovor o graničnim prelazima i Sporazum o pograničnom saobraćaju između Crne Gore i Republike Hrvatske, s obavezom da nakon određenih korekcija tehničke prirode, bude izvršena razmjena tekstova ugovora, odnosno sporazuma.

Upućena je III inicijativa Republici Srbiji za nastavak pregovora i pripreme za potpisivanje sporazuma o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju (2011. usaglašena su četiri od šest ugovora).

Upućena je inicijativa Bosni i Hercegovini za izmjene i dopune Sporazuma o graničnim prelazima za pogranični saobraćaj, kako bi se definisao način prelaska državne granice van otvorenih graničnih prelaza u pograničnom saobraćaju, u skladu s direktivama EU o pograničnom saobraćaju na vanjskim granicama EU.

Upućena je inicijativa Republici Kosovo u cilju pripreme sporazuma o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju i dostavljeni nacrti ovih sporazuma radi usaglašavanja.

Operativna prekogranična saradnja, utvrđena je protokolima o zajedničkim patrolama sa susjednim državama, kojima su, između ostalog, utvrđene procedure rada mješovitih patrola i zajedničke kontaktne tačke. **Protokoli** su potpisani s Albanijom, Srbijom, i sa Bosnom i Hercegovinom. Navedene protokole potrebno je potpisati i s Hrvatskom i Kosovom.

Uprava policije Crne Gore potpisala je Radni aranžman o uspostavljanju operativne saradnje s Evropskom agencijom za upravljanje operativnom saradnjom na spoljnim granicama država članica Evropske unije (Frontex), 18. VI 2009. u skladu sa članom 14 **Regulative** br. 2007/2004.

Crna Gora će u saradnji sa susjednim zemljama zarušiti sve alternativne puteve pogodne za prelazak državne granice. S Bosnom i Hercegovinom je izrađen i elaborat kojim su utvrđena 44 sporedna prelaza, pri čemu je svaka strana dužna zarušiti po 22, a Crna Gora će izvršiti svoju obavezu 2014. S ostalim susjednim zemljama Crna Gora je inicirala postizanje dogovora oko zarušavanja sporednih puteva, formiranje zajedničkih timova i izradu elaborata, što će doprinijeti identifikaciji i zarušavanju svih alternativnih puteva pogodnih za prelazak državne granice. Do tada će svi alternativni prelazi preko granice biti pod punom kontrolom granične policije, koja se ostvaruje kroz angažovanje redovnih i vanrednih patrola, zajedničkih patrola, zasjeda, kontrolnih punktova i uz postavljanje tehnike s kojom raspolaže granična policija Crne Gore i susjedne države.

Preventivne mjere u borbi protiv korupcije na granicama definišu se Kodeksom policijske etike (Sl list RCG, br. 1/06), vršenjem obuke i usavršavanja radi prepoznavanja i borbe protiv svih pojava oblika korupcije (male vrijednosti, administrativnog i organizovanog kriminala) na nacionalnom i međunarodnom nivou, sprovođenjem nacionalnih strateških dokumenata za borbu protiv korupcije, donošenjem i sprovođenjem plana integriteta, kampanjama podizanja svijesti, uspostavljanjem sistema video nadzora na graničnim prelazima i planovima za njegovu instalaciju na svim graničnim prelazima, vršenjem kontrolne i nadzorne funkcije u graničnoj policiji i sprovođenjem raspoloživih kontrolnih i nadzornih mehanizama – interne kontrole.

5. Pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima

5.1. Pravosudna saradnja u građanskim i privrednim stvarima

Pravosudna saradnja u građanskim i privrednim stvarima ostvaruje se na osnovu zakona i međunarodnih ugovora čija je Crna Gora strana ugovornica.

Ključni zakoni u ovoj oblasti su: **Zakon o parničnom postupku** (Sl. list RCG, br. 22/04 i 76/06) i **Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja** (Sl. list SFRJ, br. 43/82, 72/82 i 46/96). Relevantne odredbe sadržane su i u **Zakonu o sudovima** (Sl. list RCG, br. 5/02, 49/04 i Sl. list CG, br. 22/08, 39/11 i 46/13), **Zakonu o izvršenju i obezbjeđenju** (Sl. list CG, br. 36/11), **Zakonu o stečaju** (Sl. list CG, br. 1/11), **Zakonu o posredovanju** (Sl. list RCG, br. 30/05 i Sl. list CG, br. 29/12).

Crna Gora je strana ugovornica **20 multilateralnih ugovora** u ovoj oblasti: 11 Haških konvencija (Konvencije iz 1954. o građanskom postupku (Sl. list FNRJ - Međunarodni ugovori, br. 6/62), Konvencije iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika testamentarnih odredaba, Konvencije iz 1961. o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava, Konvencije iz 1965. o dostavljanju u inostranstvu sudskih i vansudskih akata u građanskim i privrednim stvarima (Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br. 7/11), Konvencije iz 1970. o izvođenju dokaza u inostranstvu u građanskim i privrednim stvarima (Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br. 7/11), Konvencije iz 1971. o mjerodavnom pravu u saobraćajnim nesrećama, Konvencije iz 1973. o mjerodavnom pravu za odgovornost za proizvode, Konvencije iz 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, Konvencije iz 1980. o međunarodnom pristupu sudovima, Konvencije iz 1993. o zaštiti djece i saradnji u oblasti međunarodnog usvajanja i Konvencije iz 2006. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i saradnji u oblasti roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece; kao i Konvencije o izdavanju izvoda iz matičnih knjiga na više jezika (Beč, 1976), Konvencije o izdavanju nekih izvoda iz matičnih knjiga namijenjenih inostranstvu (Pariz, 1956), Evropske konvencije o obavještenjima o stranom pravu (London, 1968), Konvencije o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta (Vašington 1973), Bečke konvencije o sukcesiji država u odnosu na ugovore (Beč, 1978), Konvencije o priznanju i izvršenju inostranih arbitražnih odluka (Njujork, 1958), Evropske konvencije o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži (Ženeva, 1961), Protokola o arbitražnim klauzulama (Ženeva, 1923), Konvencije o izvršenju inostranih arbitražnih odluka (Ženeva, 1927) i Konvencije o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu (Njujork, 1956).

Crna Gora je strana ugovornica i **35 bilateralnih ugovora** kojima je regulisana oblast međunarodne pravosudne saradnje u građanskim i privrednim stvarima – od čega je 26 ugovora sa 15 država članica EU.

Svi važeći propisi daju neophodnan prostor za nesmetano pružanje međunarodne pravne pomoći u građanskim i privrednim stvarima.

U dijelu koji se odnosi na nadležnost, priznanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i privrednim stvarima, kao i dijelu koji se odnosi na mjerodavno pravo u oblasti ugovornih odnosa, crnogorsko zakonodavstvo je **djelimično usklađeno** s relevantnom pravnom tekovinom: **Uredba Savjeta 44/2001** o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i privrednim stvarima, **Konvencija** o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i privrednim stvarima - Lugano, **Uredba 593/2008** o pravu

koje se primjenjuje na ugovorne odnose, Konvencija o pravu koje se primjenjuje na ugovorne odnose – Rim I. Postojeće zakonodavstvo je **neusklađeno**: **Uredbom Savjeta** 867/2007 o pravu mjerodavnom za vanugovorne obaveze (Rim II). Budućim normativnim izmjenama će se dostići potpuna usaglašenost i sa **Regulativom** 1393/2007 o dostavljanju u zemljama članicama sudskih i vansudskih dokumenata u građanskim i privrednim postupcima, **Regulativom** 1206/2001 o saradnji između sudova država članica kod pribavljanja dokaza u građanskim ili privrednim stvarima, **Regulativom** 805/2004 o uvođenju evropskog izvršnog naloga za nesporna potraživanja, **Regulativom** 1896/2006 kojom se utvrđuje postupak za izdavanje evropskog platnog naloga i **Regulativom** 861/2007 o uvođenju evropskog postupka za sporove male vrijednosti.

U pogledu pravne tekovine u oblasti insolventnosti, **Zakon o stečaju** (Sl. list CG, br. 1/11) je **djelimično usklađen** sa **Regulativom** 1346/2000 o postupcima u slučaju insolventnosti, a **Zakon o posredovanju** (Sl. list RCG, br. 30/05 i Sl. list CG, br. 29/12) je **potpuno usklađen** sa **Direktivom** 52/2008 o određenim aspektima posredovanja u građanskim i privrednim postupcima.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Sl. list CG, br. 20/11) usklađen je s **Direktivom** 8/2003 o poboljšanju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima stvaranjem minimalnih zajedničkih pravila u vezi s pravnom pomoći u takvim sporovima.

U cilju dalje harmonizacije crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u građanskim i privrednim stvarima, Vlada je na sjednici 21. VI 2012. utvrdila **Predlog zakona o međunarodnom privatnom pravu**. Ovaj Zakon obezbjeđuje najviši nivo standarda usaglašenosti sa Uredbom 44/2001 i ostalim EU standardima. Predlog zakona o međunarodnom privatnom pravu nalazi se u skupštinskoj proceduri – zakon će se donijeti u 2013.

Ova oblast takođe je zastupljena u **nacionalnim strateškim dokumentima** - Strategiji reforme pravosuđa 2007-2012 i Akcionom planu za sprovođenje Strategije i Akcionom planu za pregovaračko Poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost.

Institucionalni okvir za pravosudnu saradnju u građanskim i krivičnim stvarima čine Ministarstvo pravde kao centralni organ komunikacije i sudovi, kao i Ministarstvo rada i socijalnog staranja. S obzirom da normativna harmonizacija podrazumijeva uvođenje novina u oblasti pravosudne saradnje u građanskim i privrednim stvarima, javlja se potreba intenzivne edukacije u ovoj oblasti, naročito sa stanovišta primjene relevantne pravne tekovine EU (materijalno pravo i sudska praksa). U smislu gore navedenog, Centar za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija, u saradnji s akademskim institucijama, razvija i implementira programe edukacije u oblasti primjene Evropskog privatnog prava, kroz programe inicijalne i kontinuirane obuke uz učešće međunarodnih eksperata. Takođe, postoji potreba jačanja administrativnih kapaciteta centralnih organa komunikacije (Ministarstvo pravde i Ministarstvo rada i socijalnog staranja), u cilju

kvalitetnog i blagovremenog ispunjavanja obaveza u ovoj oblasti. Praksa je pokazala potrebu unapređenja IT kapaciteta Ministarstva pravde kao centralnog organa, kao i pravosudnih organa, posebno naglašavajući da je cilj povećanje efikasnosti rada i preciznosti u vođenju evidencija i statističkom praćenju. Sprovođenje zakona potrebno je podržati - jačanjem tehničkih i administrativnih kapaciteta i korišćenjem odgovarajućeg sistema upravljanja podacima u ovim organima.

5.2. Pravosudna saradnja u krivičnim stvarima

U Crnoj Gori, osnov za ukazivanje međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima sadržan je u multilateralnim i bilateralnim međunarodnim ugovorima kao i u **Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08 i 36/13), **Krivičnom zakoniku** (Sl. list CG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13) i **Zakoniku o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09).

Međunarodna pravosudna saradnja u krivičnim stvarima ostvaruje se na osnovu multilateralnih ugovora Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija. Crna Gora je potpisnica svih najznačajnijih međunarodnih instrumenata u ovoj oblasti: Evropske konvencije o izručenju iz 1957, s Dodatnim protokolom iz 1975. i Drugim dodatnim protokolom iz 1978, Evropske konvencije o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 1959, sa Dodatnim protokolom iz 1978. i Drugim dodatnim protokolom iz 2001, Konvencije Savjeta Evrope o transferu osuđenih lica iz 1983, Krivično pravne konvencije o korupciji iz 1999. s Dodatnim protokolom, Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom iz 1990, Evropske konvencije o suzbijanju terorizma iz 1977, Dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju o suzbijanju terorizma, Konvencije o računarskom kriminalu iz 2001, s Dodatnim protokolom, Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala iz 2000, Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije iz 2003, Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda s Dodatnim protokolima.

Takođe, u želji da na **bilateralnoj osnovi** stvori uslove za čvršću, obavezniju i efikasniju saradnju s državama regiona u borbi protiv svih vidova kriminala a naročito organizovanog kriminala i korupcije, Crna Gora je u prethodnom periodu zaključila ugovore o izručenju sa Republikom Srbijom (2009, izmjene 2010), Republikom Hrvatskom (2010) i Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom (2011), i Bosnom i Hercegovinom (2012), bilateralne ugovore o izvršenju sudskih odluka sa Srbijom (2009), Hrvatskom (2011) i Bosnom i Hercegovinom (2010), kao i bilateralne ugovore o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima sa Srbijom (2009) i Bosnom i Hercegovinom (2010). U cilju daljeg unapređivanja saradnje, bilateralnim ugovorima sa Srbijom, Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom propisan je postupak izručivanja sopstvenih državljana. Takođe u julu 2013. s Republikom Italijom su potpisani Dodatni bilateralni ugovor uz Evropsku konvenciju o izručenju od 13. XII 1957. koji ima za cilj

olakšavanje njene primjene i Dodatni bilateralni ugovor uz Evropsku konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima od 20. IV 1959.

U toku 2012. otpočeti su pregovori u cilju potpisivanja Ugovora o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, Ugovora o pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i Ugovora o izručenju s Republikom Kosovo. Takođe, u toku je i pregovarački proces s Republikom Turskom, u cilju potpisivanja ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, izručenju i transferu osuđenih lica.

Međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima u odsustvu međunarodnih ugovora pruža se u skladu sa domaćim propisima. Najvažniji propis u ovoj oblasti je **Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08 i 36/13). Zakon je sveobuhvatan i pokriva sve institute međunarodne pravne pomoći: izručenje, priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, ustupanje, odnosno preuzimanje krivičnog gonjenja, transfer osuđenih lica kao i takozvanu malu pravnu pomoć (dostava, uručenje itd.)

U cilju poboljšanja efikasnosti primjene pravne pomoći u krivičnim postupcima sa međunarodnim elementom usvojene su **izmjene i dopune Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima**. Jedna od najznačajnijih novina u zakonu je mogućnost izručenja okrivljenog lica bez podnošenja molbe u cilju uskladjivanja sa- čl. 3 st. 2, čl. 9, 10 i 11 Konvencije od 10. III 1995. o pojednostavljenom postupku izručenja između država članica Evropske unije, odnosno u pravcu obezbjeđivanja normativnih pretpostavki za primjenu evropskog naloga za hapšenje, uvođenje mogućnosti odricanja od načela specijalnosti u postupcima izručenja, ukidanje ograničenja za ustupanja krivičnog gonjenja i obezbijedivanje zaštite prava okrivljenog i drugih lica u krivičnim postupcima s međunarodnim elementom, takođe novim zakonom, predviđeno je da će se izvršiti pravosnažna odluka stranog suda, umjesto presuda kako je to prethodno bilo predviđeno, čime se proširuje mogućnost priznanja stranih sudskih odluka. Takođe, po prvi put se propisuju i uslovi za priznanje odnosno odbijanje priznanja sudskih odluka u krivičnim stvarima, kao i zaštita podataka sadržanih u zamolnici odnosno odgovoru, a kao drugi oblici međunarodne pravne pomoći, uvedeni su i zajednički istražni timovi i dostavljanje bankarskih podataka.

Crnogorsko zakonodavstvo nije usklađeno sa zahtjevima Okvirne odluke 2002/584/PUP o Evropskom nalogu za hapšenje i postupku predaje između država članica. Crnogorski Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ne predviđa postupak predaje lica jedne zemlje drugoj na osnovu naloga za hapšenje.

Kada je riječ o procesnim pravima osumnjičenih ili optuženih lica u krivičnom postupku, crnogorski zakonski okvir je **u potpunosti usklađen** s Direktivom 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u krivičnim postupcima i predlozima Mape puta za jačanje procesnih prava osumnjičenih ili optuženih lica u krivičnom postupku iz novembra 2009.

Zaplijena i oduzimanje imovine stečene kriminalnim aktivnostima regulisana je

Krivičnim zakonikom (Sl. list CG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakonikom o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09), **Zakonom o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini** (Sl. list CG, br. 49/08 i 31/12), **Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08 i 36/13) i **Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju** (Sl. list CG, br. 36/11). Crnogorski zakonski okvir je **djelimično usklađen** s Okvirnom odlukom 2005/212/PUP o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine stečene kriminalnim aktivnostima. U cilju potpunog usklađivanja potrebne su sljedeće izmjene: usklađivanje nacionalnog zakonodavstva kako bi se obezbijedila mogućnost oduzimanja imovinske koristi stečene poreskim krivičnim djelima; obezbjeđenje mogućnosti oduzimanja imovine ukoliko se utvrdi da vrijednost imovine značajno veća od legalnih prihoda osuđenog lica i ukoliko je dokazano pred sudom da je imovina stečena kriminalnim aktivnostima.

Crnogorsko zakonodavstvo **nije usklađeno** s Okvirnom odlukom 2006/783/PUP o primjeni principa uzajamnog priznavanja naloga za oduzimanje. Crnogorsko zakonodavstvo je **djelimično usklađeno** s Okvirnom odlukom 2003/577/PUP o sprovođenju naloga za zamrzavanje imovine i dokaza u Evropskoj uniji i Okvirnom odlukom 2005/214/PUP o primjeni principa uzajamnog priznavanja novčanih kazni. U tom smislu, potrebno je uskladiti definicije krivičnih djela i definisati pravne razloge za nepriznavanje novčanih kazni u Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći. Standardni obrazac potvrde za odluku o izricanju novčane kazne je potrebno prevesti na zvanični jezik i nakon toga unijeti u propis.

Crnogorsko zakonodavstvo **nije usklađeno** s Odlukom 2007/845/PUP o saradnji između kancelarija za povraćaj imovine u državama članicama u oblasti otkrivanja i identifikovanja koristi stečene kriminalnim aktivnostima ili druge imovine povezane s kriminalom, budući da Crna Gora nema Kancelariju za povraćaj imovine.

U pogledu zaštite žrtava u krivičnom postupku crnogorski pravni okvir je **djelimično usklađen** s Okvirnom odlukom 2001/220/PUP o položaju žrtava u krivičnom postupku i Direktivom Savjeta 2004/80/EZ o odšteti žrtvama krivičnih djela. Naime, Crna Gora je u Zakonu o izmjenama i dopunama krivičnog zakonika propisala definiciju „žrtve“, a takođe je i fazi izrada i donošenje Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela.

Kada je riječ o krivičnim evidencijama, crnogorsko zakonodavstvo **nije usklađeno** s Okvirnom odlukom 2009/315/PUP o organizaciji i sadržaju razmjene informacija iz krivičnih evidencija između država članica i Odlukom 2009/316/PUP o uspostavljanju Evropskog informacionog sistema krivične evidencije (ECRIS). Crna Gora je usvojila novu uredbu o krivičnoj evidenciji u septembru 2011. (Sl. list CG, br. 51/11), koja je dopunjena Uredbom o dopuni uredbe o načinu vođenja kaznene evidencije (Sl. list CG, br. 12/13) i kontinuirano će ulagati u novu informacionu infrastrukturu u cilju usklađivanja s pravnom tekovinom EU.

U pogledu saradnje s EUROJUST-om, Crna Gora je imenovala kontaktnu osobu – državnog tužioca u Osnovnom sudu u Kotoru. Crna Gora je posvećena zaključenju sporazuma o saradnji s Eurojustom, u tom pravcu dostavljen je Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti podataka o ličnosti (Sl. list CG, br. 79/08, 70/09 i 44/12) na mišljenje a u oktobru 2013. očekuje se posjeta ekspertskeg tima EUROJUST-a kako bi se definisali dalji koraci u pravcu ispunjavanja uslova za zaključivanje sporazuma o saradnji.

Nadležna institucija za prijem i slanje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć je **Ministarstvo pravde**. Viši sudovi (u Bijelom Polju i Podgorici) nadležni su da postupaju po zahtjevima međunarodnih pravosudnih organa. Akcioni plan za reformu pravosuđa (za period 2007-2012) sadrži mjere za unapređenje zakonodavnog i administrativnog okvira. Crna Gora je ratifikovala više konvencija Savjeta Evrope u ovoj oblasti.

Postojeće stanje ljudskih resursa i administrativnih kapaciteta Ministarstva pravde, kao centralnog organa komunikacije, nije zadovoljavajuće za kvalitetno i blagovremeno ispunjavanje obaveza u oblasti pravosudne saradnje u krivičnim stvarima.

Međunarodna pravosudna saradnja Crne Gore u krivičnim stvarima sve je značajnija, i evidentno je da instrumenti saradnje, posebno sa državama regiona, EU i brojnim međunarodnim organizacijama (EUPM, MARRI, UNODC, SEESAC, INTERPOL, ICMPD, RAI, SELEC, RACVIAC, PCC-SEE Sekretarijat, Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih sila, GIZ, Savjet Evrope, UNOB, OSCE Misija u Bosni i Hercegovini, Treptower grupa i dr.) ispunjavaju svoju svrhu. Osim toga, Vrhovno državno tužilaštvo je aktivni član Konsultativnog savjeta evropskih tužilaca, Savjetodavne grupe tužilaca Jugoistočne Evrope i Mreže tužilaca Zapadnog Balkana. Vrhovno državno tužilaštvo ima status posmatrača u Mreži generalnih tužilaca vrhovnih sudova Evropske unije (2013). Centar za edukaciju nosilaca pravosudne ima status posmatrača u Evropskoj mreži za obuku u pravosuđu (2013), Sudski Savjet je na Generalnoj skupštini Evropske mreže sudskih savjeta (8-10 VI 2012) izabran kao posmatrač, Predsjednik Vrhovnog suda Crne Gore je posmatrač u Mreži predsjednika vrhovnih sudova Evropske unije i prisustvuje sastancima Mreže. Takođe, Vrhovni sud ima status posmatrača u Savezu vijeća država i vrhovnih administrativnih jurisdikcija Evropske unije u februaru (2013), Ministarstvo pravde ima status posmatrača u Mreži za zakonodavnu saradnju između ministarstava pravde zemalja Evropske unije (2013).

6. Policijska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala

6.1. Policijska saradnja

Pravni okvir koji reguliše policijsku saradnju u Crnoj Gori čine: **Zakonik o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), **Krivični zakonik** (Sl. list RCG, br. Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 73/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakon o unutrašnjim poslovima** (Sl. list CG, br. 44/12, 36/13), **Zakon o zaštiti ličnih podataka** (Sl. list CG, br. 79/08, 70/09, 44/12), **Zakon o tajnosti podataka** (Sl.

list CG, br. 14/08, 76/09, 41/10, 40/11, 38/12, 44/12, 14/13), **Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08, 36/13), **Zakon o ratifikaciji Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi** (PCC Konvencija) (Sl. list CG, br. 1/08), kao i bilateralni i multilateralni sporazumi

Crna Gora je od 19. IX 2006. punopravni član **INTERPOL**-a. U okviru Uprave policije, sistematizovan je Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju, koji je ujedno i Nacionalni centralni biro INTERPOL-a Podgorica. Odsjek broji 28 službenika. NCB INTERPOL je povezan na INTERPOL-ovu bazu podataka putem I-24/7 sigurnog komunikacionog linka, kroz koji se razmjenjuju podaci s ostalim državama članicama INTERPOL-a. NCB INTERPOL je instalirao tzv. MIND sistem, putem koga se vrše direktne provjere INTERPOL-ovih baza podataka ukradenih vozila (SMV baza) i ukradenih i izgubljenih putnih dokumenata (SLTD baza), na svim crnogorskim graničnim prelazima. Posredstvom INTERPOL-a vrši se intenzivna i kontinuirana saradnja u pravcu razmjene podataka neophodnih za prikupljanje dokaza za lica – počinioce krivičnih djela, razmjena dokaznog materijala neophodnog za sudske postupke (međunarodna pravna pomoć), razmjena zamolnica nadležnih tužilaštava i organizovanje zajedničkih policijskih operacija, kao i razmjena podataka u pravcu lociranja i lišenja slobode lica koja se potražuju na međunarodnom nivou. Podaci se razmjenjuju putem sigurnog komunikacionog linka I-24/7.

Crna Gora je 19. IX 2008. potpisala **Strateški sporazum o saradnji sa EUROPOL-om** (Sl. list CG – Međunarodni ugovori, br. 2/09). U novembru 2010. uspostavljen je sigurni komunikacioni link, koji je u aprilu 2012. unaprijeđen u SIENA zaštićeni komunikacioni link. Planirano je zaključenje operativnog sporazuma s EUROPOL-om i postavljanje oficira za vezu koji će pomoći intenziviranju saradnje s državama članicama EU. Nacionalna kontakt tačka za saradnju sa EUROPOL-om je Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju.

Crna Gora je tokom 2011. ratifikovala **SELEC konvenciju** (Sl. list CG – Međunarodni ugovori, br. 14/11). Crna Gora ima svog oficira za vezu u SELEC-u, od novembra 2009. a od jula 2010. ima uspostavljen zaštićen komunikacioni link sa SELEC-om. Nacionalna kontakt tačka za SELEC (gdje je sigurni komunikacioni link lociran) je Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju.

Međunarodna operativna policijska saradnja odvija se i posredstvom policijskih oficira za vezu stranih policija koji su akreditovani za Crnu Goru, kao i policijskih oficira za vezu Crne Gore pri INTERPOL-u i SELEC Centru. Trenutno je u Crnoj Gori akreditovano 22 policijska oficira za vezu i policijskih atašea iz drugih država. Što se tiče komunikacije s policijskim službama drugih država, informacije se razmjenjuju putem INTERPOL-a, kao i neposrednom komunikacijom shodno postojećim bilateralnim i multilateralnim sporazumima.

U Crnoj Gori postoji odgovarajuća **institucionalna struktura** zadužena za međunarodnu policijsku operativnu saradnju. U Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova, kao centralna nacionalna kontakt tačka za međunarodnu policijsku saradnju određen je Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju INTERPOL-EUROPOL-SELEC. Odsjek je organizaciono pozicioniran u okviru Sektora kriminalističke policije i broji 28 službenika. Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju vrši poslove koji se odnose na: međunarodnu policijsku saradnju, kao Nacionalni centralni biro Interpol-a (NCB Interpol), Nacionalni biro Europol-a (NB Europol); kao nacionalna kontakt tačka za saradnju sa SELEC Centrom i drugim međunarodnim policijskim organizacijama koje se bave suzbijanjem kriminala; centralna kontakt tačka za saradnju sa mrežom inostranih i domaćih oficira za vezu, u vršenju poslova međunarodne operativne policijske i pravosudne saradnje u skladu sa bilateralnim i multilateralnim međunarodnim ugovorima i ratifikovanim konvencijama i protokolima koje regulišu međunarodnu saradnju; kao nacionalna kontakt tačka za razmjenu informacija shodno PCC konvenciji.

U oblasti **bezbjednosti na fudbalskim utakmicama** međunarodnog karaktera Crna Gora je sprovela određena usklađivanja sa pravnom tekovinom EU (Odluka Savjeta EU broj 2002/348/JHA od 25. IV 2002. koja se odnosi na bezbjednost na fudbalskim utakmicama međunarodnog karaktera) gdje je u okviru Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova sistematizovan Odsjek za javni red i mir, kao nacionalna kontakt tačka za aktivnosti vezane za obezbjeđenje javnog reda i mira, u sklopu kojeg je i koordinacija aktivnosti na obezbjeđenju međunarodnih fudbalskih utakmica. Ovaj Odsjek je neposredno zadužen za implementaciju Zakona o sprječavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama (Sl. list CG 27/07).

U području **zaštite šticećenih osoba** crnogorsko zakonodavstvo usklađeno je s Odlukom Savjeta EU broj 2002/956/JHA od 28. XI 2002. o osnivanju Evropske mreže za zaštitu šticećenih osoba. U okviru Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova, sistematizovan je Sektor za obezbjeđenje ličnosti i objekata, kao crnogorska kontakt tačka koja će učestvovati u radu Evropske mreže za zaštitu šticećenih osoba. Sektor za obezbjeđenje ličnosti i objekata obavlja poslove koji se odnose na obezbjeđenje ličnosti koje podliježu mjerama zaštite, shodno Uredbi Vlade Crne Gore, obezbjeđenje stranih šticećenih ličnosti koje podliježu mjerama zaštite, obezbjeđenje objekata u kojima rade i žive lica pod mjerama zaštite, obezbjeđenje diplomatsko konzularnih predstavništava u Crnoj Gori.

Posebna pažnja i kapaciteti se usmjeravaju na implementaciju Odluke 2008/615/PUP o intenziviranju prekogranične saradnje, naročito u borbi protiv terorizma i prekograničnog kriminala (**Prumska odluka**) i Okvirne odluke 2006/960/PUP o pojednostavljenju razmjene informacija i obavještajnih podataka između organa za sprovođenje zakona država članica Evropske unije (**Švedska inicijativa**). Crna Gora je djelimično usklađena sa odredbama i standardima Švedske inicijative. Na nivou Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju je razvijen workflow podataka u cilju centralizovane razmjene podataka sa inostranstvom. Takođe su razvijeni mehanizmi i odgovarajuća aplikativna rješenja za

pravovremeno postupanje po hitnim zahtjevima. Za postupanje po inostranim zahtjevima, ovom Odsjeku su dostupne sve policijske baze podataka, kao i baze građana. Svi podaci s inostranstvom se razmjenjuju posredstvom uspostavljenih sigurnih komunikacionih linkova (INTERPOL I-24/7, EUROPOL – Siena, SELEC), a razmjena se vrši isključivo na osnovu prethodno definisanih pravila, a to je: za potrebe policijske/tužilačke istrage ili za vođenje krivičnog postupka i pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Sva komunikacija se ostvaruje na engleskom/francuskom jeziku, kao zvaničnim jezicima komunikacije i unutar Odsjeka su u potpunosti razvijeni kapaciteti komunikacije na jednom od zvaničnih jezika, jer svi službenici govore engleski jezik, a osim toga, postoje prevodilački kapaciteti za engleski/francuski jezik. Sve informacije koje se razmjenjuju, podliježu standardima zaštite ličnih podataka, u smislu da se svaka informacija klasifikuje u odnosu na evidenciju ličnih podataka u koju se vodi, definišu se rokovi za čuvanje tih informacija, a s obzirom da se svi podaci čuvaju elektronski, na nivou aplikativnog rješenja je razvijen sistem automatskog upozoravanja na istek roka čuvanja ličnog podatka shodno zakonu i automatskog brisanja ličnih podataka. Međutim, još uvijek nijesu ispunjeni svi standardi definisani Švedskom inicijativom. Zato će se u cilju ispunjavanja standarda i potpunim usklađivanjem, sprovesti aktivnosti na izradi pisanih procedura za međunarodnu policijsku saradnju, koja će precizirati krajnje rokove za postupanje po hitnim zahtjevima. U okviru ovoga će biti i usvojeni standardni formati za zahtjeve u okviru međunarodne policijske saradnje i definisan Siena link kao primarni link za komunikaciju shodno Švedskoj inicijativi. Takođe je potrebno na nacionalnom nivou izraditi analizu trenutnog stanja i razviti adekvatnu komunikacionu mrežu između institucija za primjenu zakona, kako bi se ovom Odsjeku na adekvatan način omogućila pravovremena razmjena podataka i pristup svim potrebnim bazama podataka na nacionalnom nivou (princip Data availability/Accessibility/Reciprocity). U sklopu ove aktivnosti, neophodno je uspostavljanje 24/7 kontakt tačaka u Upravi carina i Državnom tužilaštvu.

U oblasti policijskog obrazovanja, Policijska akademija ima ključnu ulogu u vršenju obuka za potrebe službi za primjenu zakona. S obzirom da je Crna Gora mala država (620.000 stanovnika) Policijska akademija je jedina bezbjednosno-obrazovna institucija u kojoj se sprovodi:

- obrazovanje, stručna i specijalistička obuka službenika Uprave policije MUP-a;
- stručna i specijalistička obuka službenika iz drugih bezbjednosnih službi (Uprava Carina, ZIKS itd.);
- obrazovanje i stručna obuka lica iz Civilnog sektora bezbjednosti;
- druge djelatnosti koje su u funkciji unaprijeđenja procesa obrazovanja i obuke (istraživačka, izdavačko-bibliotekarska, saradnja sa Univerzitetom CG, međunarodna saradnja itd.).

Zahvaljujući konstantnom unaprijeđivanju svojih kapaciteta i usklađivanju obrazovnog procesa s relevantnim međunarodnim standardima u oblasti policijskog obrazovanja,

Policijska akademija je ispunila uslove i potpisala Sporazum o saradnji s Evropskim policijskim koledžom (CEPOL). Potpisivanjem ovog Sporazuma službenici Policijske akademije i Uprave policije imaju mogućnost učešća na brojnim kursevima i seminarima koje organizuju zemlje članice EU, što će kroz razmjenu podataka dodatno unaprijediti kapacitete crnogorske policije.

Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju INTERPOL-EUROPOL-SELEC je sistematizovan u okviru Sektora kriminalističke policije Uprave policije, Ministarstva unutrašnjih poslova. U Odsjeku se vrše poslovi koji se odnose na: međunarodnu policijsku saradnju, kao Nacionalni centralni biro INTERPOL-a (NCB INTERPOL), Nacionalna kontakt tačka za EUROPOL (buduća Nacionalna jedinica EUROPOL-a); kao nacionalna kontakt tačka za saradnju sa SELEC Centrom i drugim međunarodnim policijskim organizacijama koje se bave suzbijanjem kriminala; centralna kontakt tačka za saradnju s mrežom inostranih i domaćih oficira za vezu; u vršenju poslova međunarodne operativne policijske i pravosudne saradnje u skladu s bilateralnim i multilateralnim međunarodnim ugovorima i ratifikovanim konvencijama i protokolima koje regulišu međunarodnu saradnju; direktnu razmjenu informacija s policijama i pravosudnim organima drugih zemalja i sprovođenje aktivnosti u vezi sa sprečavanjem i otkrivanjem krivičnih djela i njihovih počinioca, traganjem za počiniocima krivičnih djela u cilju privođenja pravosudnim organima radi vođenja postupka ili izvršenja krivičnih sankcija; prikupljanju i obradi informacija o počiniocima krivičnih djela, u skladu sa važećim zakonodavstvom i ovlaštenjima policije; sprovođenja međunarodne operativne policijske i pravosudne saradnje u skladu sa obavezama preuzetim prijemom u članstvo u INTERPOL, EUROPOL, SELEC, FRONTEX, i drugim međunarodnim policijskim organizacijama, kao u i skladu sa bilateralnim i multilateralnim međunarodnim ugovorima i ratifikovanim konvencijama i protokolima.

Odsjek za međunarodnu policijsku saradnju broji 28 službenika, sistematizovanih u okviru 3 grupe: Grupa za međunarodne potrage i ekstradicije, Grupa za međunarodnu operativnu saradnju, Grupa za podršku.

Međunarodna policijska saradnja Uprave policije, s policijskim službama drugih država, vrši se posredstvom ovog Odsjeka, po više osnova, i to:

- po osnovu INTERPOL-ove saradnje;
- po osnovu saradnje posredstvom SELEC-a;
- po osnovu bilateralne saradnje posredstvom mreže oficira za vezu (domaćih i inostranih);
- po osnovu saradnje sa EUROPOL-om (strateška saradnja i ad-hoc operativna saradnja posredstvom jedne od država članica EUROPOL-a).

Saradnja se obavlja u sljedećim oblastima:

- razmjena obavještajnih podataka i informacija, vrši se samoinicijativno ili po zahtjevu, kroz sigurne komunikacione linkove (posredstvom INTERPOL-ovog I-24/7, EUROPOL-ove Siene ili SELEC-ovog komunikacionog linka) u cilju prevencije i suzbijanja kriminala. Saradnja se odvija za sva krivična djela s elementom inostranosti, s posebnim osvrtom na teška krivična djela i krivična djela organizovanog kriminala. Najznačajnija saradnja ostvaruje se na polju traganja za licima po međunarodnim potjernicama i na polju suzbijanja opšteg kriminala, privrednog kriminala, krijumčarenja narkotika i organizovanog kriminala;
- organizovanje zajedničkih policijskih operacija (sprovođenje paralelnih i koordiniranih istražnih aktivnosti, uz koordinaciju nadležnih tužilaštava i istovremeno procesuiranje lica pred nadležnim sudovima u državama učesnicama), organizovanje zajedničkih sastanaka, učestvovanje policijskih službenika druge države u istražnim radnjama sa crnogorskom policijom, neposredna razmjena podataka i planiranje zajedničkih aktivnosti. Najznačajnije aktivnosti sprovode se na polju suzbijanja međunarodnog krijumčarenja narkotika;
- organizovanje zajedničkih policijskih timova u vrijeme turističke sezone;
- stručna i tehnička podrška i pomoć, razmjena ekspertskih iskustava i dobrih praksi;
- organizovanje zajedničkih obuka i treninga.

6.2. Borba protiv organizovanog kriminala

Crna Gora je u oblasti suzbijanja organizovanog kriminala u velikoj mjeri uskladila krivično materijalno i procesno zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU. **Normativni okvir** ove oblasti definisan je **Zakonikom o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), **Krivičnim zakonikom** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakonom o unutrašnjim poslovima** (Sl. list CG, br. 44/12, 36/13), **Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti** (Sl. list CG, br. 79/08, 70/09, 44/12), **Zakonom o tajnosti podataka** (Sl. list CG, br. 14/08, 76/09, 41/10, 40/11, 38/12, 44/12, 14/13), **Zakonom o DNK** (Sl. list CG, br. 39/11), **Zakonom o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini** (Sl. list CG, br. 49/08, 31/12), **Zakonom o zaštiti svjedoka** (Sl. list RCG, br. 65/04), **Zakonom o krivičnoj odgovornosti pravnih lica** (Sl. list RCG, br. 2/07, 13/07) i **Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma** (Sl. list CG, br. 14/07, 04/08, 14/12) i **Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08, 36/13).

Zaštita svjedoka kao specijalni vid borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma je u pravnom sistemu Crne Gore uvedena donošenjem **Zakona o zaštiti svjedoka** (Sl. list RCG, br. 65/04), a specijalizovana Jedinica za zaštitu svjedoka je osnovana 2005. otkad se Zakon o zaštiti svjedoka u potpunosti primjenjuje i sprovodi. Aktivnosti na unaprijeđenju sistema zaštite svjedoka se kontinuirano sprovode kroz specijalističke

obuke i poboljšanja kroz normativnu komponentu u regionalnom projektu WINPRO II – IPA 2012 “Zaštita svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije”.

Izmjenama iz 2012. Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma je usaglašen sa preporukama FATF-a (The Financial Action Task Force) na osnovu kojih je Evropski parlament usvojio relevantne **Direktive** (91/308/EEC, 2001/97/EC, 2005/60/EC i EUR lex 52013PC0045) o prevenciji upotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma.

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je formirana Uredbom Vlade Republike Crne Gore od 15. XII 2003. (Sl. list RCG, br. 67/03), kao organ nadležan za sprječavanje pranja novca. Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je samostalni organ državne uprave organizovan kao finansijsko-obavještajna služba administrativnog tipa.

Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma je prvi put donesen 2003. Radi usklađivanja s međunarodnim standardima vršene su izmjene i dopune navedenog zakona a najnovije izmjene i dopune usvojene su u martu 2012. (Sl. list CG, br. 14/07, 04/08 i 14/12). Izmjenama iz 2012. Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma je u velikoj mjeri usaglašen s preporukama FATF-a (The Financial Action Task Force) na osnovu kojih je Evropski parlament usvojio relevantne Direktive (91/308/EEC, 2001/97/EC, 2005/60/EC) o prevenciji upotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma.

Komiteta eksperata za procjenjivanje mjera za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL) u martu 2012. je usvojio Drugi izvještaj III Runde evaluacije o napretku Crne Gore u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Međutim, pomenuti izvještaj je usvojen uz obavezu da Crna Gora otkloni prepoznate nedostatke koji se odnose na usklađivanje Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Preporuke MONEYVAL-a koje se odnose na izmjene Krivičnog zakonika ugrađene su u posljednje izmjene KZ.

Crna Gora je od 2005. **članica EGMONT grupe** i od 2007. Odbora stručnjaka Savjeta Evrope za procjenu mjera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), a od juna 2010. ima status posmatrača u Evroazijskoj grupi za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (EAG).

Crna Gora je potpisala **memorandume o razumijevanju** koji se odnose na razmjenu finansijsko-obavještajnih podataka sa 26 zemalja, od čega su 7 države članice EU.

Uprava **razmjenjuje finansijsko-obavještajne podatke** s nadležnim organima drugih država i potpisala je sporazume o saradnji s finansijsko obavještajnim službama 30 država. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima sadrži takođe niz odredbi o međunarodnoj saradnji pravosudnih organa koje se koriste u procesuiranju predmeta organizovanog kriminala.

Crna Gora je **ratifikovala Konvenciju UN** protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (2000) i **Protokol** za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito žena i djece, ratifikovala Konvenciju Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, **Konvenciju UN** o pravima djeteta i oba njena protokala (Opcioni protokol Konvencije o pravima djeteta koji se odnosi na prodaju djece, dječiju prostituciju i dječiju pornografiju i Opcioni protokol o zabrani angažovanja djece u oružanim sukobima).

Crnogorsko zakonodavstvo je u ovoj oblasti **usklađeno s Odlukom** 2000/642/PUP o uređenju saradnje između finansijsko-obavještajnih jedinica država članica u pogledu razmjene informacija i **Okvirnom odlukom** 2001/413/PUP o borbi protiv prevare i falsifikovanja negotovinskih sredstava plaćanja.

Crnogorsko zakonodavstvo je **djelimično usklađeno s Okvirnom odlukom** 2008/841/PUP o borbi protiv organizovanog kriminala, **Direktivom** 2004/81/EZ o dozvolama boravka izdatim državljanima trećih zemalja koji su žrtve trgovine ljudima ili im je pružena pomoć za ilegalnu imigraciju a saraduju s nadležnim organima, **Direktivom** 2011/92/EU o borbi protiv seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorišćavanja djece i dječje pornografije, **Odlukom** 2000/375/PUP o borbi protiv dječje pornografije na internetu, **Rezolucijom** iz 2009. o razmjeni rezultata analize DNK (2009/C 296/01), **Direktivom** 2006/24/EZ o zadržavanju podataka dobijenih i obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mreža i **Direktivom** 2002/58/EZ o obradi ličnih podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija.

Crnogorsko zakonodavstvo **nije usklađeno s Direktivom** 2011/36/EU o sprječavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava, **Zajedničkom deklaracijom** 2003/C 24/02 o zaštiti profesionalnih vozača uključenih u izvozne trgovinske tokove kao potencijalnih žrtava organizovanog kriminala, **Odlukom** 2003/170/PUP o zajedničkom korišćenju oficira za vezu koje su na dužnost u inostranstvu rasporedili organi za sprovođenje zakona država članica, **Odlukom** 2002/384/PUP i **Odlukom** 2002/956/PUP o uspostavljanju Evropske mreže za zaštitu javnih ličnosti, **Odlukom** 2004/919/EZ o suzbijanju kriminala povezanog s motornim vozilima s prekograničnim posljedicama, **Okvirnom odlukom** 2006/960/PUP o pojednostavljenju razmjene informacija i obavještajnih podataka između organa za sprovođenje zakona država članica EU i **Odlukom** 2008/615/PUP o unapređenju prekogranične saradnje, naročito u borbi protiv terorizma i prekograničnog kriminala (Prumska odluka).

Crna Gora aktivno učestvuje u razvoju i jačanju **regionalne saradnje** za efikasno i kvalitetno sprovođenje zakona. Takođe, uspostavila je praktičnu saradnju s nekim članicama EU.

Strateški okvir ove oblasti čine **Strategija za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije 2011-2016**, **Strategija za borbu protiv terorizma, finansiranja terorizma i**

pranja novca 2011-2016 i Strategija za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018.

Model „**upravljanje vođeno obavještajnim radom**“ (ILP) sprovodi se u policiji, mada proces nije još uvijek u potpunosti implementiran u svim organizacionim jedinicama na lokalnom nivou. Kapaciteti relevantnog sektora su ojačani, posebno obukama u oblastima strateških i operativnih analiza, prikupljanja podataka kroz istrage i nadzor, kao i u policijskom menadžmentu. Prvi godišnji operativni plan aktivnosti borbe protiv organizovanog kriminala donesen je 2012. i njime se uvode operativne mjere i indikatori u skladu sa prioritetima indentifikovanim u Procjeni opasnosti od organizovanog kriminala (OCTA). Klasifikovana verzija OCTA-a dostupna je državnom tužilaštvu.

U Crnoj Gori uspostavljena je odgovarajuća institucionalna struktura za suzbijanje organizovanog kriminala. Borba protiv organizovanog kriminala je u nadležnosti sljedećih institucija: Specijalnih odjeljenja za organizovani kriminal, korupciju, terorizam i ratne zločine pri Višim sudovima i Višim državnim tužilaštvom, Ministarstva unutrašnjih poslova (Uprave policije), Ministarstva finansija (Poreske uprave, Uprave carina), Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

U oblasti borbe protiv trgovine ljudima uspostavljen je normativni okvir koji omogućava efikasno krivično gonjenje i kažnjavanje počinioca krivičnih djela trgovine ljudima/djecom te pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovine ljudima /djecom donošenjem sljedećeg seta zakona: **Krivični zakonik** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakonik o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), **Zakon o zaštiti svjedoka** (Sl. list RCG, br. 65/04), **Zakon o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13), **Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći** (Sl. list CG, br. 20/11), **Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela** (Sl. list RCG, br. 2/07, 13/07), **Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 4/08, 36/13) i **Zakon o zaštiti podataka o ličnosti** (Sl. list CG, br. 79/08, 70/09, 44/12), kao i **Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 64/11). Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je **u najvećoj mjeri usaglašeno** sa Konvencijom UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i pratećim Palermo protokolom za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, posebno ženama i djecom, dok je **djelimično usklađeno** sa **Konvencijom Savjeta Evrope** o borbi protiv trgovine ljudima, **Direktivom** 2011/36/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. IV 2011, o prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava, **Direktivom Savjeta** 2004/81/EC od 29. IV 2004. o izdavanju boravišne dozvole državljanima treće zemlje koji su žrtve trgovine ljudima ili koji su predmet djela olakšavanja ilegalnih migracija, koji saraduju sa nadležnim organima.

U skladu s preporukama GRETA-e, posljednjim izmjenama Krivičnog zakonika iz avgusta mjeseca 2013, uvedene su novine u cilju uspješnije borbe protiv trgovine ljudima. Jedna od novina je i u tome što je uvedena definicija žrtve. Žrtva je lice kome je

protivpravnim djelom koje je u zakonu propisano kao krivično djelo prouzrokovan fizički ili duševni bol, ili patnja, imovinska šteta ili povreda ljudskih prava i sloboda. Istovremeno, inkriminisana su dva nova krivična djela: „**trgovina djelovima ljudskog tijela**” i “**oglašavanje trgovine djelovima ljudskog tijela**”. Kod zakonskog opisa krivičnog djela trgovine ljudima (član 444) proširen je kako osnovni oblik iz stava 1 – gdje se uvodi ropstvo i ropstvu sličan odnos i trgovina radi sklapanja nedozvoljenog braka, tako i teži oblik iz stava 3 ako je krivično djelo izvršeno od strane službenog lica, prema maloljetniku, a unijeta je i odredba koja otklanja eventualnu dilemu u smislu da pristanak žrtve trgovine ljudima ne isključuje ovo krivično djelo (stav 10). Takođe, krivično djelo trgovina djecom radi usvojenja (čl. 445) prošireno je i na maloljetnike (lica od četrnaest do osamnaest godina), tako da se sada pruža šira krivičnopravna zaštita od trgovine maloljetnim licima.

Na institucionalnom planu, koordinacija rada svih državnih organa, nevladinih i međunarodnih organizacija uključenih u realizaciju aktivnosti na planu borbe protiv trgovine ljudima u nadležnosti je Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima. Ostale institucije uključene u borbu protiv trgovine ljudima su: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo pravde, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo kulture, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Vrhovni sud Crne Gore i Vrhovno državno tužilaštvo. Međuinstitucionalna saradnja prilikom rješavanja konkretnih slučajeva trgovine ljudima definisana je i Sporazumom o saradnji¹ kojim su zakonom propisane obaveze institucija konkretizovane kroz jasno određene operativne postupke.

Istovremeno, predmeti trgovine ljudima se kod nadležnih istražnih i sudskih organa rješavaju po principu prioriteta. Postignuti su i značajni rezultati na polju ohrabrivanja žrtava trgovine ljudima/djecom na učestvovanje u postupku pred istražnim i pravosudnim organima. Formirana je Služba za podršku oštećenima/svjedocima u svim crnogorskim sudovima nadležnim za postupanje u predmetima trgovine ljudima.

Od 2004. do sada podnijeto je 20 krivičnih prijava za djelo trgovina ljudima i trgovina djecom radi usvojenja. Nadležni državni tužioci su podigli 19 optužnica protiv 52 lica za krivično djelo trgovina ljudima i protiv 6 lica za krivično djelo trgovina djecom radi usvojenja. Kod nadležnih sudova bilo je u radu ukupno 15 predmeta za trgovinu ljudima, od kojih je 12 pravosnažno riješeno, a u tri predmeta postupak je u toku.

Vlada iz budžeta Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima finansira funkcionisanje **Skloništa za žrtve trgovine ljudima**, koje ima kapaciteta za odvojen smještaj maloljetnih i odraslih žrtava trgovine ljudima i koje je u mogućnosti da 24 časa pruži svu neophodnu pomoć žrtvama trgovine ljudima - počev od bezbjedonosne, medicinske, pravne, kao i one koja je neophodna za njihovu osnovnu egzistenciju.

¹ potpisan 2007. između Vrhovnog državnog tužilaštva, Ministarstva prosvjete i sporta, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Uprave policije i tri nevladine organizacije.

Za osnovni oblik krivičnog djela trgovine ljudima propisana je kazna zatvora od jedne do deset godina, ako je krivično djelo učinjeno prema maloljetnom licu propisana je kazna zatvora najmanje tri godine, kao zakonski minimum u kom slučaju se može izreći maksimalna kazna do 20 godina zatvora, ako je usljed krivičnog djela trgovine ljudima nastupila smrt lica, ili je djelo izvršeno na organizovan način propisana je kazna zatvora najmanje deset godina, kao zakonski minimum u kom slučaju se može izreći maksimalna kazna zatvora do 20 godina. Ko koristi usluge lica za koje zna da je prema njemu izvršeno krivično djelo trgovine ljudima kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako je bilo maloljetno lice korisnik usluge će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Crna Gora je 2005. potpisala Konvenciju Savjeta Evrope o **računarskom kriminalu** iz Budumpešte, dok je ista ratifikovana 2010, Dodatni protokol uz Konvenciju o računarskom kriminalu o kažnjavanju akata rasizma i ksenofobije koji su učinjeni putem računarskih sistema kao i Konvenciju o Zaštiti djece protiv seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja. Nakon ratifikacije Crna Gora je uskladila svoje krivično zakonodavstvo sa odredbama ovih Konvencija, kao i sa **Okvirnom odlukom Savjeta 2005/222/JHA** o napadima na informacione sisteme i **Okvirnom odlukom Savjeta 2000/375/JHA** o suzbijanju dječije pornografije na internetu. Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore predviđa mjere za koje možemo reći da su djelimično usaglašene sa ovom okvirnom odlukom, a u pitanju su hitnost postupka kada su ova djela u pitanju, isključenje javnosti za ova djela, s tim što su ovo opšte odredbe koje se tiču postupaka u vezi sa maloljetnicima.

Strateški okvir u ovoj oblasti definisan je **Strategijom sajber bezbjednosti Crne Gore za period od 2013. do 2017.** koja između ostalog definiše ključne korake u jačanju kapaciteta i obukama za efikasnu borbu represivnih organa protiv računarskog kriminaliteta.

Takođe, shodno Konvenciji o računarskom kriminalu, Crna Gora aktivno učestvuje u radu TC-Y Komiteta Savjeta Evrope koji prati sprovođenje Konvencije o računarskom kriminalu, kao i 24/7 kontakt mreži Savjeta Evrope, uspostavljenoj na osnovu Konvencije, koja je dužna da u svakom trenutku bude na raspolaganju u davanju asistencija u stvarima vezanim za računarski kriminal u Crnoj Gori.

U Ministarstvu unutrašnjih poslova -Upravi policije, Sektoru kriminalističke policije formiran je Odsjek za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije u okviru kojeg postoji Grupa za suzbijanje organizovanog ekonomskog kriminala. U sklopu Grupe, formirana je linija rada za borbu protiv kompjuterskog kriminala i zloupotrebu autorskih prava. U okviru Ministarstva za informaciono društvo formiran je CERT tim, koji je između ostalog zadužen za reagovanje u hitnim situacijama prilikom neovlašćenih upada na zaštićene baze podataka.

Zakonom o oružju (Sl. list CG, br. 49/04, 49/08 i 20/11), propisana je: nabavka, držanje, nošenje, proizvodnja, promet i prevoz oružja i municije, kao i način postupanja

sa oružjem, oduzimanje oružja i municije, kao i unošenje i iznošenje preko državne granice. Odredbe ovog zakona odnose se na strance, a ne odnose se na oružje i municiju za potrebe vojske, policije i drugih organa državne uprave koji oružje nabavljaju i drže po posebnim propisima, kao i na muzejske eksponate. Za primjenu Zakona nadležno je Ministarstvo unutrašnjih poslova, u čijem je sastavu Uprava policije.

Strateški okvir reguliše **Strategija i akcioni plan za kontrolu i smanjenje malog i lakog oružja i municije, za period 2013-2018.**

Crna Gora će smanjiti količinu naoružanja, uključujući oružje u posjedu fizičkih i pravnih lica, u skladu sa smjericama i odlukama Ujedinjenih nacija, posebno onim koje su date u Programu za sprječavanje, borbu protiv i zaustavljanje nelegalne trgovine malim i lakim oružjem i municijom, a u cilju sprječavanja nelegalne trgovine, posjedovanja, kao i nagomilavanja malog i lakog naoružanja.

7. Borba protiv terorizma

Crna Gora je ratifikovala **ključne međunarodne i instrumente Savjeta Evrope** za borbu protiv terorizma.

Definisani su strateški ciljevi i planirane dalje aktivnosti neophodne za ostvarivanje vizije koja opisuje buduće stanje u oblasti sprečavanja terorizma. Vlada je 30. IX 2010. usvojila **Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma, za period 2010-2014**, s Akcionim planom za njeno sprovođenje za period 2010-2012 i 2013-2014. Strategija slijedi ciljeve i vrijednosti definisane u Globalnoj protivterorističkoj strategiji UN i Protivterorističkoj strategiji EU. Kontrolu sprovođenja Strategije i Akcionog plana obavlja Nacionalna komisija.

Crna Gora u prethodnom periodu nije bila suočena s krivičnim djelom terorizma. Krivično djelo terorizma je u **većoj mjeri usaglašeno sa relevantnim međunarodnim konvencijama**. Crna Gora, takođe, na ovom planu, unaprijeđuje saradnju u skladu s Rezolucijom 1373 (2001), Rezolucijom 1535 (2004), Rezolucijom 1624 (2005) i drugim relevantnim rezolucijama UN, međunarodnim konvencijama i drugim instrumentima. Crna Gora, preko stalnog predstavnika aktivno saraduje s Antiterorističkim komitetom (ATK) Savjeta bezbjednosti UN-a, osnovanim Rezolucijom 1373 (2001). Djelujući u okviru različitih međunarodnih organizacija - posebno Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope, Crna Gora je postala strana ugovornica niza međunarodno - pravnih instrumenata.

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je **djelimično usklađeno s Okvirnom odlukom** 2002/475/PUP o borbi protiv terorizma. Crnogorski pravni akti koji definišu odredbe ove odluke su: **Krivični zakonik Crne Gore** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04 i 47/06 i Sl. list CG br. 40/08, 25/10, 32/11, 40/13); **Zakonik o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10); **Zakon o državnom tužilaštvu** (Sl. list RCG, br. 69/03, i Sl. listu CG, br. 40/08, 39/11 i 46/13); **Zakon o sudovima** (Sl. list RCG, br. 5/02,

49/04 i Sl. list CG, br. 22/08, 39/11 i 46/13); **Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima** (Sl. list CG, br. 2/07); **Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela** (Sl. list CG, br. 2/07); **Zakon o zaštiti svjedoka** (Sl. list RCG, br. 65/04); **Zakon o potvrđivanju Evropske konvencije o ekstradiciji sa dodatnim protokolima** (Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori, br. 10/01); **Zakon o potvrđivanju Evropske konvencije o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja** (Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br.6/09).

Crnogorsko zakonodavstvo je **djelimično usklađeno** s Odlukom Savjeta 2005/671/PUP od 20. XI 2005. o razmjeni informacija i saradnji na području terorističkih krivičnih djela. Strateški Sporazum o saradnji između Crne Gore sa EUROPOL-om potpisan je u Podgorici 19. IX 2008, a stupio je na snagu 25. IX 2009. Shodno navedenom sporazumu, s EUROPOL-om se vrši razmjena strateških podataka (izvještaja, analiza, upitnika), što isključuje razmjenu operativnih podataka (lični podaci, identifikacioni podaci, podaci o istragama koje se sprovode...).

Crna Gora je **usklađila svoje zakonodavstvo s definicijom terorizma EU**, odnosno definicija terorizma usklađena je sa Okvirnom Odlukom 2002/475/PUP o borbi protiv terorizma.

Krivični zakonik pored krivičnog djela terorizam propisuje krivična djela: javno pozivanje na izvršenje terorističkih djela; vrbovanje i obučavanje za vršenje terorističkih djela; upotreba smrtonosne naprave; uništenje i oštećenje nuklearnog objekta; ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom; finansiranje terorizma; terorističko udruživanje.

Crna Gora nije usklađena s Odlukom Savjeta 2008/114/EZ o identifikaciji i označavanju Evropske kritične infrastrukture (ECI) i procjeni potreba za unapređenje njene zaštite je pravna tekovina EU.

Crna Gora nastavlja sa sprovođenjem aktivnosti kojima se jačaju antiteroristički kapaciteti kroz redovnu i specijalističku **obuku** službenika koji se bave krivičnim djelima terorizma i sa njim povezanim krivičnim djelima i sa unaprijeđenjem međunarodne saradnje u borbi protiv terorizma.

Kada je u pitanju institucionalni nivo, za krivično gonjenje počilaca krivičnih djela povezanih sa terorizmom zaduženo je Državno tužilaštvo Crne Gore. Na operativnom nivou aktivnosti sprovode Uprava policije, Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Vojska Crne Gore.

Na osnovu studije o tehničkom **stanju municije**, iz 2007, Ministarstvo odbrane je unaprijedilo uslove skladištenja naoružanja i municije, od čega su tri perspektivna da budu u upotrebi nakon dostizanja potrebnih međunarodnih standarda (Taraš, Brezovik i Pljevlja, od čega je Taraš već rekonstruisan po svim NATO standardima).

8. Saradnja u oblasti droga

U oblasti droga Crna Gora je pristupila **relevantnim konvencijama Ujedinjenih nacija: Jedinственој Konvenciji** o opojnim drogama iz 1961, **Protokolu** o izmjenama Jedinствене konvencije o opojnim drogama iz 1972, **Konvenciji** o psihotropnim supstancama iz 1971, **Konvenciji** Ujedinjenih nacija o borbi protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci iz 1988, kao i **Konvenciji UN** protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dopunskih protokola, **Konvenciji** Savjeta Evrope o pranju, traženju, zaplijeni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom i **Konvenciji** Savjeta Evrope o pranju, traženju, oduzimanju i konfiskaciji predmeta stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma.

U oblasti **strateške politike**, nakon sprovedene eksterne evaluacije prethodne četvorogodišnje, implementira se nova **Strategija Crne Gore za sprječavanje zloupotrebe droga 2013-2020**, kroz prvi prateći Akcioni plan za period 2013-2016. Dokumenti su izrađeni uz učešće eksternog konsultanta, eksperta EU za oblast droga uz tehničku podršku UNODC-a. U skladu sa preporukom Evropske komisije, novi strateški dokumenti su usklađeni sa strateškom politikom Evropske unije projektovane za naredni sedmogodišnji period. Mjere u Akcionom planu 24, predviđaju srednjoročnu (mid-term) eksternu evaluaciju strategije, shodno preporuci Evropske komisije kao i kontinuirani monitoring implementacije.

Oblast sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe droga definiše **sljedeći zakonodavni okvir: Krivični zakonik** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakonik o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), **Zakon o unutrašnjim poslovima** (Sl. list CG, br. 44/12, 36/13), **Zakon o sprječavanju zloupotrebe droga** (Sl. list CG, br. 28/11 i 35/13) i **Zakon o kontroli proizvodnje i prometa supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci** (Sl. list CG, broj 83/09). Na snazi je i **Pravilnik o utvrđivanju spiska droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga** (Sl. list CG, br. 56/12) / Spisak droga / u skladu sa listama konvencija UN, a koji sadrži i dio sa novim sintetičkim supstancama. Stupio je na snagu i **Pravilnik o obrascu posebne dozvole za uvoz, izvoz i tranzit droga** (Sl. list CG, br. 44/12), te **Pravilnik o spisku supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci (prekursori)** (Sl. list CG, broj 58/10).

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je **djelimično usklađeno** sa: **Zajedničkom akcijom** 96/750/PUP koja se odnosi na usklađivanje propisa i praksi država članica EU za borbu protiv zavisnosti od droga i sprječavanje i borbu protiv nezakonite trgovine drogama, **Preporukama Savjeta** o unapređenju istražnih metoda u borbi protiv organizovanog kriminala povezanog s organizovanom trgovinom drogama (2002/C 114/01) i o sprječavanju i ublažavanju štete po zdravlje povezane sa zavisnošću od droga (2003/488/EZ); **Okvirnom odlukom** 2004/757/PUP o utvrđivanju minimalnih odredbi u vezi sa sastavnim elementima krivičnih djela i zakonskih kazni na području nezakonite trgovine drogama, **Odlukom** 2001/419/PUP o prenosu uzoraka supstanci koje su pod

nadzorom, **Odlukom** 2005/387/PUP o razmjeni informacija, procjeni rizika i kontroli novih psihoaktivnih supstanci i **Zajedničkom akcijom** 96/699/PUP koja se odnosi na razmjenu informacija o određivanju hemijskih karakteristika droga radi poboljšanja saradnje između država članica u borbi protiv nezakonitog prometa droga.

Crna Gora je učestvovala u programima obuke i usvajanja standarda s Evropskom agencijom za praćenje droga i zavisnosti od droga (**EMCDDA**). U narednom periodu saradnja sa ovom agencijom će biti intenzivirana nakon jačanja kadrovskih kapaciteta Odjeljenja za droge. Ovo je predviđeno i detaljno planirano kroz mjere u Akcionom planu za pregovaračko poglavlje 24, s krajnjim ciljem izgradnje nacionalnog monitoring sistema za droge (National information system and national information Unit/ NFP/ on drugs and drugs addiction), kao i uspostavljanja Sistema za rano upozorenje na nove psihoaktivne supstance (Early Warning System on new psychoactive subst).

Odjeljenje za droge u Ministarstvu zdravlja ima i ulogu nacionalne jedinice za informacije i podatke o drogama i nacionalne kontakt tačke za međunarodnu saradnju s referentnim agencijama i tijelima u skladu s odredbama važećeg Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga.

Crna Gora je od 2011. **članica Pompidou Grupe Savjeta Evrope**. Crna Gora aktivno učestvuje u regionalnim programima saradnje s Kancelarijom Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC).

Državni savjet za sprječavanje zloupotrebe droga, na čelu s Predsjednikom Crne Gore, afirmiše aktivnosti svih subjekata koji doprinose sveukupnim naporima države u suzbijanju zloupotrebe droga.

U segmentu represivnog djelovanja, poslovi suzbijanja zloupotreba i krijumčarenja droga organizaciono su centralizovani na nivou Ministarstva unutrašnjih poslova - Sektora kriminalističke policije, u okviru kojeg funkcioniše specijalizovana jedinica - Odsjek za borbu protiv droge i krijumčarenja. Odsjek čini jedna centralna i pet regionalnih jedinica, u kojima je potrebno popuniti oko 10 posto sistematizovanih radnih mjesta. Akcionim planom za pregovaračko poglavlje 24 planirano je jačanje kadrovskih kapaciteta, kroz popunjavanje upražnjenih radnih mjesta i obuku službenika iz oblasti efikasne primjene mjera tajnog nadzora, vođenja međunarodnih istraga i upoznavanja s novim pojavnim oblicima droga. Takođe je predviđeno i materijalno – tehničko opremanje Odsjeka.

Kroz razmjenu operativnih informacija Odsjek za borbu protiv droge ostvaruje značajnu međunarodnu saradnju sa policijskim službama zemalja Regiona, EU i SAD, a na unutrašnjem planu saradnja se realizuje s Graničnom policijom i Upravom Carina, kroz zajedničko djelovanje, posebno u dijelu kontrole putnika i robe na graničnim prelazima.

U cilju jačanja bezbjednosnih mjera i nadzora Luke Bar, kroz projekat UNODC-a «Regionalni program za unaprijeđenje vladavine prava i sigurnosti u Jugoistočnoj Evropi»,

sprovodi se intezivna obuka operativnog tima, specijalizovana za kontrolu roba, putnika i kontejnerskog saobraćaja.

U oblasti prevencije, edukativno-preventivni programi sprovode se u sistemu vaspitanja i obrazovanja, kao i u saradnji s opštinskim kancelarijama za prevenciju bolesti zavisnosti. Neke od preventivnih aktivnosti sprovode i nevladine organizacije, koje realizuju takođe i određene programe podrške u rehabilitaciji i resocijalizaciji. Programi rehabilitacije i resocijalizacije dostupni su u Javnoj ustanovi za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci. Troškovi liječenja u zdravstvenom sistemu za sve osobe koje imaju teškoće zbog bolesti zavisnosti, a koji zatraže pomoć, pokriveni su iz državnog budžeta.

9. Carinska saradnja

Pravni okvir koji reguliše carinsku saradnju čine: **Carinski zakon** (Sl. list RCG, br. 7/02, 38/02, 72/02, 21/03, 29/05, 66/06 i Sl. list CG, br. 21/08) i **Zakon o carinskoj službi** (Sl. list RCG, br. 7/02, 29/05), **Uredba za sprovođenje Carinskog zakona** (Sl. list RCG, br. 15/03, 81/06, Sl. list CG br. 38/08), **Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i zbirne prijave** (Sl. list RCG br. 16/03, 43/04, 2/05, 14/05, 48/07).

Članom 14 **Carinskog zakona** propisano je da, prilikom vršenja carinskog nadzora i kontrole i kada je to neophodno u cilju smanjenja rizika, carinski organ može razmjenjivati podatke u vezi sa unošenjem, iznošenjem, tranzitom, prenosom i krajnjom upotrebom robe koja se kreće između carinskog područja Crne Gore i drugih teritorija, kao i u vezi sa prisustvom strane robe, s međunarodnim institucijama i organima drugih država.

Zakonom o carinskoj službi uređen je djelokrug rada organa nadležnog za carinske poslove, prava, obaveze i odgovornosti carinskih službenika.

Carinsko zakonodavstvo detaljnije je definisano u poglavlju 29 - Carinska unija.

U oblasti carinske saradnje, zakonodavstvo u Crnoj Gori **djelimično je usklađeno** sa pravnom tekovinom EU. Pravnu tekovinu EU u ovoj oblasti čine: **Konvencija** o uzajamnoj pomoći i saradnji između carinskih uprava (Napulj II Konvencija), usvojena 18. XII 1997. i **Odluka Savjeta** 2009/917/JHA od 30. XII 2009. o korišćenju informacionih tehnologija u carinske svrhe.

Carinska saradnja s državama članicama Evropske unije ostvaruje se u skladu sa **Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i Evropske unije** (Sl. list CG, br. 7/07), na osnovu **Protokola 6 Sporazuma** (Protokol o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima)

Takođe, osnov carinske saradnje čine i **bilateralni sporazumi** o saradnji i uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima. Potpisan je Memorandum o razumijevanju sa Carinskom agencijom Italije o razmjeni informacija između carinarnica Bar i Bari. Potpisani su

Sporazumi o sistematskoj elektronskoj razmjeni podataka (Projekat SEED) sa carinskim službama Srbije, Bosne i Hercegovine, Kosova i Albanije. Uprava carina aktivno učestvuje u **carinskim istragama u saradnji s međunarodnim organizacijama i institucijama kao što su OLAF, SELEC, WCO**, kao i sa partnerskim službama.

U Crnoj Gori zaključen je Sporazum o međusobnoj saradnji u integrisanom upravljanju državnom granicom 3. II 2009. Potpisnici Sporazuma su: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Uprava carina, Veterinarska uprava i fitosanitarna uprava. Potpisan je **Sporazum o međusobnoj saradnji Uprave carina i Uprave policije**, kojim su propisane procedure saradnje, brze i efikasne razmjene informacija. Takođe, Uprava carina potpisala je Sporazume o saradnji sa Poreskom upravom, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Tržišnom inspekcijom, Upravom za antikorupcijsku inicijativu, Upravom za lijekove i medicinska sredstva, Unijom poslodavaca i Agencijom za zaštitu životne sredine.

Uprava carina potpisala je **Sporazum o formiranju Zajedničkog istražnog tima** pri kancelariji Specijalnog tužioca, u kojem ima svog stalnog predstavnika, kao i **Sporazum za unaprijeđenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala** (ILECUs projekat).

U pogledu pripreme uslova za implementaciju Odluke Savjeta 2009/917/JHA od 30. XII 2009. o korišćenju informacionih tehnologija u carinske svrhe, **Carinski informacioni sistem** Crne Gore podržava carinske postupke i u toku su aktivnosti na unapređenju. Elektronski se prati TIR karnet, u skladu sa TIR Konvencijom. U IT sistem Uprave carina implementiran je TARICG, u koji je unijeta Kontrolna lista, spisak roba koji podliježe sanitarnoj kontroli i fitosanitarnoj kontroli, spisak nevojnog ubojnog oružja, spisak roba koje podliježu veterinarskoj kontroli i CITES vrsta. U Carinsku obavještajnu mrežu (CEN-Customs Enforcement Network), unose se podaci o svim značajnijim zaplijenama. Usvojena je Poslovna strategija Uprave carina 2013-2015. a u toku je izrada ICT strategije Uprave carina u skladu sa Poslovnom strategijom.

U vezi sadržaja predmetne Odluke Savjeta, oblast zaštite tajnih podataka i zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori uređena je Zakonom o tajnosti podataka (Sl list CG br. 14/08, 76/09, 41/10, 38/12, 44/12 i 14/13) i Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti (Sl. list CG, br. 79/08, 70/09 i 44/12). Nadležne institucije u ovoj oblasti su Direkcija za zaštitu tajnih podataka i Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

10. Falsifikovanje eura

Zakonodovani okvir u Crnoj Gori, u oblasti falsifikovanja eura, kao krivičnog djela, čine: **Zakon o unutrašnjim poslovima** (Sl. list CG, br. 44/12, 36/13), **Zakonik o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), **Krivični zakonik** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11 i 64/11) i **Zakon o Centralnoj banci Crne Gore** (Sl. list CG, br. 40/10, 46/10, 06/13).

U članu 258 stav 2 Krivičnog zakonika definiše se krivično djelo falsifikovanje novca, u članu 262 propisuje se pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava i materijala za falsifikovanje, a u članu 142 stav 23 Krivičnog zakonika definiše se pojam novca.

Važniji akti u ovoj oblasti su takođe i Odluka CBCG o postupanju sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca i drugim aktivnostima za zaštitu eura od falsifikovanja iz 2011. i Protokol o saradnji u oblasti falsifikovanih eura i euro kovanica zaključen dana 10. VII 2012. između Uprave policije Crne Gore, Državnog tužilaštva i CBCG.

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je **djelimično usklađeno** s okvirnim odlukama koje se tiču zaštite eura, prvenstveno s **Okvirnom odlukom** 2000/383/PUP, **Okvirnom odlukom** 2001/888/PUP i **Odlukom** 2001/887/PUP.

Centralna banka Crne Gore je 2008. zaključila s Evropskom komisijom – OLAF-om **Ugovor o saradnji u oblasti kovanog novca**. Centralna banka Crne Gore je 2009. s Evropskom Centralnom bankom zaključila Ugovor o saradnji u oblasti papirnog novca.

Na nivou državnih institucija Crne Gore, Državnog tužilaštva Crne Gore, Uprave policije i Centralne banke Crne Gore, 2012. potpisan je **protokol o saradnji**, u cilju unapređenja saradnje u borbi protiv falsifikovanja eura. Na osnovu navedenog, kreirana je analiza, na osnovu koje su potpisani sporazumi s OLAF-om i Evropskom centralnom bankom, koji se kvalitetno implementiraju, kroz redovno izvještavanje putem razmjene podataka, dostavljanjem izvještaja, planiranjem i realizacijom obuka i seminara, što će se nastaviti i u narednom periodu.

U toku je proces ustanovljavanja nacionalne centralne kancelarije za borbu protiv falsifikovanja eura (NCO) čije je sjedište planirano u MUP-u Crne Gore, Upravi policije, Sektoru kriminalističke policije, Odsjeku za suzbijanje privrednog kriminaliteta.

III USKLAĐIVANJE ZAKONODAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA S PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE

Ukupno posmatrano, pravni sistem Crne Gore djelimično je usklađen sa pravnom tekovinom EU, u oblastima iz pregovaračkog poglavlja 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost. Do samog stupanja u članstvo u EU, po pojedinim pitanjima, Crna Gora neće biti u mogućnosti da se uskladi, iz razloga što će tek stupanjem u članstvo dobiti mogućnost pristupanja određenim pravnim aktima EU.

Do punopravnog članstva, Crna Gora će preduzeti normativne aktivnosti u cilju usklađivanja s pravnom tekovinom EU u segmentima u kojima trenutno nije usklađena. Uporedo sa normativnim aktivnostima, Crna Gora će preduzeti mjere u pravcu

postizanja adekvatnog stepena institucionalne i administrativne pripremljenosti za preuzimanje svih obaveza koje nastupaju članstvom u EU.

1. Migracije

Crna Gora će u oblasti migracija sprovoditi aktivnosti u tri smjera: regularne migracije, readmisija i neregularne migracije.

U oblasti regularnih migracija, Crna Gora će pripremiti sveobuhvatne analize sistema regularnih migracija, izradu izmjena i dopuna relevantnih propisa, a zatim i pratiti cjelokupni proces usklađivanja i implementacije propisa i standarda iz oblasti legalnih migracija.

U cilju potpunog usklađivanja sa **Direktivom** Savjeta 2003/86/EZ od 22. IX 2003. o pravu na spajanje porodice; **Direktivom** Savjeta 2005/71/EZ od 12. X 2005. o posebnoj proceduri prihvata državljana trećih zemalja u svrhu naučnog istraživanja; **Direktivom** Savjeta 2004/114/EZ od 13. XII 2004. o uslovima prihvata državljana trećih država u svrhu studiranja, razmjene učenika, neplaćene obuke ili dobrovoljnog rada; **Direktivom** Savjeta 2003/109/EZ od 25. XI 2003. o statusu državljana trećih zemalja koji imaju stalni boravak, do kraja 2015. će se donijeti odgovarajuće izmjene i dopune **Zakona o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13), **Zakona o volonterskom radu** (Sl. list CG, br. 26/10, 31/10, 14/12) i propisa iz oblasti porodičnog prava.

U cilju potpunog usklađivanja sa Direktivom Savjeta 2009/50/EZ od 25. V 2009. o uslovima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja visokokvalifikovane radne snage i Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta 2011/98/EU od 13. XII 2011. o jedinstvenom postupku za izdavanje jedinstvene dozvole državljanima trećih zemalja za boravak i rad na teritoriji države članice i o zajedničkom skupu prava radnika trećih zemalja koji legalno borave u državi članici, Crna Gora će usvojiti odgovarajuće izmjene i dopune **Zakona o strancima**.

Unaprijeđenje normativnog okvira, Crna Gora će u kontinuitetu pratiti obukama svih subjekata uključenih u sistem migracija (kroz usvajanje sveobuhvatnog plana obuka u cilju osiguranja nesmetanog sprovođenja novog pravnog okvira). Takođe, Crna Gora će periodično sprovoditi informativne kampanje, u cilju podizanja svijesti o važnosti poštovanja utvrđenih pravila i benefita koje donosi poštovanje sistema u ovoj oblasti.

Aktivnosti iz oblasti regularnih migracija biće posvećene i izradi analize za buduća tehnička rješenja (do kraja 2016) u vezi implementacije **Direktive 2009/50/EZ** - u dijelu obrasca »EU plave karte« u skladu sa **Regulativom Savjeta 1030/2002**.

Po pitanju neregularnih migracija, Crna Gora će realizovati dodatne aktivnosti sa ciljem postizanja punog stepena usklađenosti s pravnom tekovinom EU, s posebnim akcentom na izmjene i dopune **Krivičnog zakonika** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11), **Zakona o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09,

32/11, 53/11).

Crna Gora će najdalje do kraja 2013. uspostaviti **Prihvatište za strance** i stvoriti sve neophodne uslove za njegovo potpuno funkcionisanje, u skladu sa standardima i praksom EU. U kontekstu planiranja i vođenja aktivnosti koje se odnose na adekvatno tretiranje maloljetnih migranata bez pratnje, kao i drugih ranjivih grupa, Crna Gora će ojačati kapacitete za njihov smještaj, zaštitu i rehabilitaciju.

Tokom 2014, shodno sačinjenom planu, pored službenika granične policije obuka će obuhvatiti i službenike Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva pravde i Zavoda za zapošljavanje.

Do kraja 2013. Crna Gora će sačiniti plan djelovanja i obezbjeđenja smještajnih kapaciteta u slučaju pojave velikog broja neregularnih migranata u kratkom vremenskom periodu. S tim u vezi, već je pokrenut postupak održavanja sastanka s nadležnim organima, prije svega s Vojskom Crne Gore u Danilovgradu.

Crna Gora će u narednom periodu, a najkasnije do kraja 2015, preduzeti mjere za jačanje kapaciteta za smještaj, zaštitu i rehabilitaciju ranjivih grupa migranata. U novom objektu Prihvatišta za strance postojaće posebne prostorije za smještaj porodica i maloljetnika do 16 godina ukoliko su u pratnji roditelja ili zakonskog staratelja, što je regulisano Zakonom o strancima, dok će se maloljetnici bez pratnje i dalje smještati u Domu za djecu i mlade Ljubović, nakon određivanja staratelja.

Crna Gora će, u segmentu readmisije, uz implementaciju **Strategije reintegracije lica vraćenih na osnovu sporazuma o readmisiji za period 2011-2015.** i donošenja nove strategije nakon tog perioda, potpisati protokol o implementaciji Sporazuma o readmisiji između Crne Gore i Evropskih zajednica, i sa preostalim državama članicama EU, u skladu sa zajedničkim procjenama država potencijalnih potpisnica. Takođe, Crna Gora će nastaviti da održava stepen otvorene politike potpisivanja sporazuma o readmisiji i sa trećim državama, kao što su: Ruska Federacija, Island, Gruzija i Ukrajina.

2. Azil

Crna Gora će detaljno analizirati postojeći sistem azila u cilju donošenja **novog Zakona o azilu** i novih podzakonskih akata koji regulišu ovu oblast. Donošenjem novog Zakona o azilu (2015) i podzakonskih akata (2016), crnogorsko zakonodavstvo će se u potpunosti uskladiti sa **sljedećim dokumentima Evropske unije: Regulativom Savjeta (EZ) br. 2725/2000** od 11. XII 2000. o uspostavljanju „Eurodac“ sistema za upoređivanje otisaka prstiju radi efikasne primjene Dablinske konvencije, **Regulativom Savjeta (EZ) br. 407/2002** od 28. II 2002. kojom se utvrđuju određena pravila za sprovođenje Regulative (EZ) br. 2725/2000 o uspostavljanju „Eurodac“ sistema za upoređivanje otisaka prstiju radi efikasne primjene Dablinske konvencije, **Regulativom Savjeta (EZ) br. 343/2003** od 18. II 2003. kojom se utvrđuju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države nadležne za razmatranje zahtjeva za azil podnijetih u jednoj od država članica od strane državljanina trećih zemalja, **Regulativom Savjeta (EZ) br. 1560/2003** od 2. IX 2003. kojom se

utvrđuju detaljna pravila za primjenu Regulative Savjeta (EZ) br. 343/2003 kojom se utvrđuju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države nadležne za razmatranje zahtjeva za azil podnijetih u jednoj od država članica od strane državljanina trećih zemalja, **Direktivom Savjeta** 2004/83/EZ od 29. IV 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbjeglica ili kao lica koje ispunjavaju uslove kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita i o sadržaju odobrene zaštite, **Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta** 2011/95/EU od 13. XII 2011. o standardima za kvalifikaciju državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili lica koje ispunjavaju uslove za dodatnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite, **Direktivom Savjeta** 2005/85/EZ od 1. XII 2005. o minimalnim standardima koji se odnose na postupke priznavanja i ukidanja statusa izbjeglica u državama članicama, **Direktivom Savjeta** 2001/55/EZ od 20. VII 2001. o minimalnim standardima za pružanje privremene zaštite u slučaju masovnog priliva raseljenih lica i o mjerama promovisanja ravnoteže napora država članica prilikom prihvatanja takvih osoba i snošenja posledica njihovog prihvatanja, **Direktivom Savjeta** 2003/9/EZ od 27. I 2003. kojom se utvrđuju minimalni standardi za prihvatanje azilanata.

Takođe, Crna Gora će sprovesti aktivnosti s ciljem ispunjavanja tehničkih zahtjeva za saradnju u okviru sistema Eurodac i Dablinske regulative i uspostaviti baze podataka koje su usklađene, kako sa sistemom Eurodac, tako i s Dablinskom regulativom, zbog čega će se prethodno izvršiti analiza radnih procesa za uspostavljanje nacionalne baze (DATA Base) tražilaca azila, kao i analiza stanja na području potrebnih tehničkih uslova da bi se osiguralo propisno elektronsko prenošenje podataka prema i od sistema Eurodac-a.

U dijelu smještaja tražioca azila u Crnoj Gori, ključni korak je stavljanje u funkciju **Centra za azilante** sa 65 mjesta uz mogućnost nadogradnje na 100 mjesta, uz uspostavljanje odgovarajućeg informacionog sistema u centru. Uz ovaj korak, Crna Gora će obezbijediti kapacitete van centra (tzv. alternativni smještaj), u slučaju iznenadnog priliva u visini od orijentaciono dodatnih 150 mjesta. Takođe, 2016. Crna Gora će obezbijediti dodatne kapacitete za smještaj tražilaca azila za orijentaciono 150 lica.

Administrativni kapaciteti Direkcije za azil biće ojačani u skladu sa standardima EU (do kraja 2016), broj službenika i prevodilaca povećan, stvoreni tehnički uslovi za uspostavljanje mehanizama za potrebe prevođenja sa zemljama u regionu i izvršena reorganizacija formiranjem posebnih Odsjeka u Direkciji i to:

- Odsjek za procedure (prijem zahtjeva i vođenje postupka);
- Odsjek za pretraživanje informacija o zemljama porijekla tražilaca azila, uvezivanje i elektronsko ažuriranje na relevantne izvore informacija o zemljama porijekla tražilaca azila;
- Odsjek – Dublin Unit.

Crna Gora će pripremiti i adekvatne kadrovske i druge potrebne kapacitete za saradnju sa

Evropskom kancelarijom za podršku azilu i korišćenje, u slučaju potrebe, Evropskog fonda za izbjeglice.

Takođe, Crna Gora će uvesti sudsku zaštitu u skladu s evropskim zakonodavstvom i praksom EU, jer je prema sadašnjem Zakonu o azilu drugostepeni organ Državna Komisija za rješavanje po žalbama za azil, je samo administrativni organ.

Uporedo sa navedenim aktivnostima, Crna Gora će kontinuirano sprovoditi obuke državnih službenika i drugih subjekata iz sistema azila. Obuke će se između ostalog odnositi na prepoznavanje tražilaca azila, tretman ranjivih lica, međunarodne standarde ljudskih prava i ostale humanitarne standarde. Takođe, nakon donošenja novog Zakona i podzakonskih akata periodično će se publikovati višejezične brošure za tražioce azila i za lica sa odobrenom zaštitom, kako bi bili upoznati sa svojim pravima i obavezama u sistemu azila.

3. Vizna politika

Crna Gora će do punopravnog članstva u EU u potpunosti uskladiti svoju viznu politiku sa viznom politikom EU. U tom kontekstu, **Šengenskim akcionim planom** će detaljnije biti razrađena pitanja koja se odnose na jačanje kapaciteta za prijem povjerljivih informacija o bezbjednosnim pojedinostima putnih dokumenata i formatu viza, te njihovoj primjeni u praksi, nekoliko mjeseci uoči punopravnog članstva u EU. Šengenski akcioni plan će, između ostalog, pokriti i: **EU viznu Regulativu** 539/2001, kapacitete za prijem povjerljivih informacija o bezbjednosnim pojedinostima putnih dokumenata i formatu viza i njihovoj primjeni u praksi nekoliko mjeseci prije pristupanja, **Vizni Kodeks EU**, **Vizni informacioni sistem** i umrežavanje s diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore, kao i pronalaženje alternative za konzularno zastupanje Crne Gore u inostranstvu koristeći zemlje članice EU. Uz navedeno, Crna Gora će usvojiti izmjene i dopune **Zakona o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13), kao i odgovarajuće podzakonske akte, u skladu sa važećom pravnom tekovinom EU, koja se odnosi na pitanja bezbjednosti dokumenata.

Prioriteti u konzularnom zastupanju Crne Gore od strane drugih zemalja su jačanje dosadašnje saradnje s državama članicama EU koje zastupaju Crnu Goru, uz buduće zaključivanje sporazuma o zastupanju s državama članicama EU i postupno ukidanje sporazuma o zastupanju s državama koje nisu članice EU, u skladu sa Viznim Kodeksom.

Crna Gora će postupno ukinuti sporazume o bezviznom režimu s trećim državama. Takođe, Crna Gora će realizovati konkretne aktivnosti u dijelu izgradnje kvalitetnog viznog informacionog sistema i umrežavanja diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore.

4. Vanjske granice i Šengen

Crna Gora će sprovesti aktivnosti u oblasti vanjskih granica i Šengena, kroz **četiri pravca djelovanja**: donošenje Šengenskog Akcionog plana, inoviranje Strategije za integrisano upravljanje granicom u skladu sa IBM konceptom EU, unapređenje zaštite spoljnih granica i prevencije korupcije na graničnim prelazima.

Koncept integrisanog upravljanja granicom u skladu sa Šengenskim katalogom EU, sastojće se od sljedećih dimenzija: granična kontrola, otkrivanje i istrage prekograničnog kriminala, model četiri sloja (mjere u trećim zemljama, saradnja sa susjednim zemljama, nadzor granice, mjere nadzora unutar područja slobodnog kretanja, uključujući i povratak), međuresorsku saradnju i međunarodnu saradnju i usklađenost djelovanja država članica i organa Zajednice i Unije.

Po pitanju **donošenja Šengenskog Akcionog plana**, Crna Gora će u predmetni plan inkorporirati Mapu puta po pitanju koraka koji su neophodni kako bi se domaće zakonodavstvo uskladilo sa šengenskom pravnom tekovinom. Šengenski akcioni plan će sadržati sljedeće oblasti: **granična kontrola** (prelazak unutrašnjih granica, prelazak vanjskih granica, aerodromi, pomorski i riječni saobraćaj, saradnja među uključenim stranama, analiza rizika); **vize** (zajednička vizna politika, jedinstveni vizni format, kategorije viza, zahtjevi za izdavanje viza, vize sa ograničenim teritorijalnim važenjem, konzularno zastupanje u inostranstvu, saradnja, razmjena informacija i statistika, naknade za vize); **migracije** (uslovi za upravljanje kretanjem stranaca, deportacija stranaca, saradnja, razmjena informacija i statistika, odgovornost prevoznika); **policijska saradnja** (prekogranična policijska saradnja uključujući formiranje Sirene biroa, razmjene informacija i statistike radi ispunjavanja dužnosti razmjene informacija sa drugim zemljama članicama, po principu 24/7); **pravosudna saradnja** (pravna pomoć u krivičnim stvarima, aplikacija za princip „ne bis in idem“, ekstradicija, transfer osuđenika), **Šengenski informacioni sistem i Zaštita podataka o ličnosti**.

Po pitanju daljeg usklađivanja nacionalnog strateškog okvira s IBM Strategijom EU, Crna Gora će inovirati nacionalne strategije, shodno utvrđenim principima i standardima EU IBM Strategije, uz koju će biti donijet i akcioni plan za njenu implementaciju. S ciljem kvalitetnog monitoringa implementacije nacionalne strategije, Crna Gora će redovno šestomjesečno izvještavati o rezultatima implementacije.

Uzimajući u obzir važnost zaštite spoljnih granica, Crna Gora će sprovesti konkretne mjere za poboljšanje zaštite spoljnih granica kroz unaprijeđenu operativnu saradnju sa susjednim zemljama. Crna Gora će posebno sprovesti aktivnosti za efektivnu prevenciju prekograničnog saobraćaja alternativnim rutama.

Crna Gora će u potpunosti uspostaviti sistem elektronskog nadzora državne granice, tako što će u potpunosti sprovesti IV i V fazu instalacije ovog sistema.

U dijelu sprječavanja koruptivnog djelovanja na granici, Crna Gora će sprovesti niz mjera za unapređenje borbe protiv korupcije na granicama, na osnovu antikorupcijskog etičkog kodeksa, kroz interresorsku saradnju nadležnih institucija i zajedničko planiranje i

realizaciju aktivnosti.

Takođe, u oblasti Vanjskih granica i Šengena, Crna Gora će preduzeti sljedeće aktivnosti:

- izrada sveobuhvatne analize u oblasti granične kontrole (nadzor zelene i plave granice i granične provjere na graničnim prelazima), u pogledu zakonskih, tehničkih, kadrovskih i infrastrukturnih zahtjeva i njihovih troškova radi usaglašavanja sa relevantnom pravnom tekovinom i Šengenskim katalogom EU za nadzor spoljnjih granica EU, povratak i ponovni prihvat, preporuke i najbolju praksu, do pristupanja EU i radi pristupanja Šengenu, kojima se unaprijeđuje procedura granične kontrole u drumskom, vazdušnom i pomorskom saobraćaju;
- sprovođenje obuke o razvoju, implementaciji i prilagođavanju standardima sistema EUROSUR - Evropski sistem nadzora spoljnjih granica EU i implementacija standarda u toj oblasti i razvoj Sistema elektronskog nadzora plave i zelene granice u cilju priprema za buduću konekciju s navedenim Sistemom. Crna Gora je od 2011. kroz razne vidove međunarodne saradnje prihvatila ovu ideju, a potpisan je dokument kojim Crna Gora prihvata da razvija ideju CESURA - EUROSUR za zemlje zapadnog Balkana;
- obuka Granične policije prema zahtjevima EU i razvoj sistema obuke zasnovan na EU Zajedničkom jezgru nastavnih planova i programa;
- obuka u oblasti analize rizika na državnoj granici u skladu sa FRONTEX-ovim standardima CIRAM i na suzbijanju i otkrivanju korupcije na granici u skladu sa Studijom o antikorupcijskim mjerama na spoljnjim granicama EU i referencama Šengen kataloga najbolje prakse;
- Formiranje zajedničkih timova, izrada Elaborata koji će identifikovati sve alternativne puteve pogodne za nezakonit prelazak državne granice i zarušavanje svih sporednih puteva pogodnih za nezakoniti prelazak državne granice s Republikom Kosovom, Republikom Albanijom i Republikom Srbijom.

5. Pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima

5.1. Pravosudna saradnja u građanskim i privrednim stvarima

U narednom periodu, Crna Gora će nastaviti zakonodavne, institucionalne i administrativne reforme u cilju povećanja stepena usaglašenosti s pravnom tekovinom EU.

U oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima, Crna Gora će unaprijediti normativni okvir, do postizanja stepena pune usklađenosti sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti. Potpuna usaglašenost u ovoj oblasti biće ostvarena danom sticanja punopravnog članstva Crne Gore u Evropskoj uniji, kada će regulative EU u ovoj

oblasti biti neposredno primijenjivane u Crnoj Gori. Do tada će Crna Gora kroz izmjene zakonodavstva inkorporirati relevantne regulative u svoj sistem.

Na polju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, u dijelu pravosudne saradnje u građanskim i privrednim stvarima, Crna Gora će nastaviti započete aktivnosti donošenjem **Zakona o međunarodnom privatnom pravu** (molimo vidjeti dio II, 5.5.1.). Osim toga, u 2014. Crna Gora će izraditi analizu nacionalnog parničnog procesnog i izvršnog zakonodavstva u cilju procjene stepena usklađenosti s pravnom tekovinom EU, te na bazi rezultata analize sprovesti izmjene i dopune relevantnih zakona (mjere predviđene za 2015-2016). U cilju dodatnog usklađivanja, Crna Gora će preduzeti aktivnosti u pravcu potpisivanja i ratifikacije Haške Konvencije o međunarodnom ostvarivanju prava na izdržavanje djeteta i drugim oblicima izdržavanja porodice iz 2007. (2015).

Pored normativnih reformi, u cilju spremnosti za punu primjenu regulativa danom stupanja u članstvo, Crna Gora će ojačati svoje administrativne kapacitete, adekvatnim planiranjem i kadrovskim popunjavanjem relevantnih institucija, razvijanjem i sprovođenjem edukacije u svim relevantnim tijelima. U kontekstu navedenog, od 2015. Crna Gora će adekvatno planirati i kadrovski popuniti Ministarstvo pravde i Ministarstvo rada i socijalnog staranja za poslove međunarodne pravne pomoći i saradnje u građanskim i privrednim stvarima. Već u drugoj polovini 2013. Crna Gora će ojačati inter-institucionalnu saradnju, kroz potpisivanje memoranduma o saradnji između Ministarstva pravde, Centra za obuku nosilaca pravosudnih funkcija i pravnih fakulteta u cilju sprovođenja obuka u oblasti međunarodnog privatnog prava i prava EU. Do decembra 2013. Crna Gora će pripremiti opšti program edukacije nosilaca pravosudne funkcije i predstavnika zakonodavne i izvršene vlasti, dok će od januara 2014. početi sprovođenje kontinuiranih obuka.

Takođe, u predstojećem periodu Crna Gora će **unaprijediti mehanizme statističkog izvještavanja** u oblasti međunarodne pravne pomoći u građanskim i privrednim stvarima. Ovim će se doprinijeti kvalitetnijim analizama ostvarivanja međunarodne pravosudne saradnje i procjeni i prikazivanju efikasnosti u rješavanju zahtjeva iz trećih zemalja. Kvalitetna evidencija i operativne metode statističkog izvještavanja biće efikasan monitoring alat za procjenu nivoa regionalne i međunarodne saradnje u oblastima pravosuđa. U tom smislu, tokom 2014. Crna Gora će uspostaviti informacijski sistem koji će podržavati vođenje evidencije u oblasti međunarodne pravne pomoći u građanskim, privrednim i krivičnim stvarima. Crna Gora kao strana ugovornica Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i saradnji u pogledu roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece će tokom 2014. uspostaviti evidenciju o primjeni Konvencije.

5.2. Pravosudna saradnja u krivičnim stvarima

Crna Gora će nastaviti aktivnosti na implementaciji Konvencije od marta 1995. o pojednostavljenoj proceduri izručenja između država EU, u cilju transponovanja Okvirne odluke 2002/584/PUP o evropskom nalogu za hapšenje i proceduri predaje između država članica kao i uzeti u obzir i Konvenciju iz 2000. o uzajamnoj pomoći u krivičnim stvarima između država članica Evropske unije zajedno s protokolom.

U dijelu unapređenja sistema za vođenje statistike, Crna Gora će uspostaviti informacioni sistem, koji će po mogućnosti biti umrežen sa sadašnjim PRIS sistemom, s ciljem kvalitetnog vođenja i praćenja predmeta pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima.

U cilju kvalitetne implementacije propisa i adekvatnog praćenja predmeta u ovoj oblasti, Crna Gora će nastaviti međunarodnu saradnju, posebno sa sudovima trećih država. U cilju unapređenja saradnje i zaključenja Sporazuma Crne Gore sa EUROJUST, Kancelariji EUROJUST je u decembru 2012. dostavljen tekst Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Sljedeći korak je posjeta Delegacije EUROJUST Crnoj Gori koja je zakazana za oktobar 2013.

Prepoznajući da postojeće stanje ljudskih resursa i administrativnih kapaciteta centralnih organa komunikacije, nije zadovoljavajuće za kvalitetno i blagovremeno ispunjavanje obaveza u oblasti pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, Crna Gora će realizovati dodatne aktivnosti u pravcu sprovođenja obuka za sve subjekte uključene u implementaciju propisa iz ove oblasti. U kontekstu navedenog, Crna Gora će ojačati inter-institucionalnu saradnju, kroz potpisivanje memoranduma o saradnji između resornih organa i Centra za obuku nosilaca pravosudnih funkcija.

6. Policijska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala

6.1. Policijska saradnja

Crna Gora je identifikovala glavne izazove u implementaciji pravne tekovine o policijskoj saradnji. Posebna pažnja i kapaciteti se usmjeravaju na implementaciju Odluke 2008/615/PUP o intenziviranju prekogranične saradnje, naročito u borbi protiv terorizma i prekograničnog kriminala (**Prumska odluka**) i Okvirne odluke 2006/960/PUP o pojednostavljenju razmjene informacija i obavještajnih podataka između organa za sprovođenje zakona država članica Evropske unije (**Švedska inicijativa**). Posebna pažnja posvećuje se potpunom uspostavljanju standarda u pogledu zaštite ličnih podataka, tajnosti podataka, izradi procedura u oblasti međunarodne policijske saradnje i implementaciji najnovih IT instrumenata u pogledu korištenja međunarodnih baza podataka. Takođe, prepoznata je potreba potpisivanja **Operativnog sporazuma o saradnji sa Europol-om i uspostavljanje Sirene biroa**.

U tom kontekstu, Crna Gora će nastaviti aktivnosti na potpunom uspostavljanju neophodnih standarda zaštite podataka kako bi se omogućila nesmetana implementacija operativnog sporazuma s Europolom. Prethodno, Crna Gora sprovodi aktivnosti u dijelu

održavanja stepena spremnosti za potpisivanje operativnog sporazuma s Europolom, a zatim i slanje oficira za vezu u sjedište Europolu u Hagu.

U dijelu razvoja saradnje po konkretnim pitanjima, Crna Gora će uspostaviti zaštićene elektronske komunikacione mreže za međusobni pristup bazama podataka i razmjenu informacija među službama za primjenu zakona, uključujući i državno tužilaštvo.

Uporedo s navedenim aktivnostima, Crna Gora će u kontinuitetu raditi na jačanju administrativnih, tehničkih i drugih kapaciteta, s ciljem postizanja odgovarajućeg stepena spremnosti za preuzimanje i implementaciju svih obaveza koje proizilaze iz novih aranžmana saradnje i u skladu s očekivanim rezultatima.

Jedna od podoblasti u okviru policijske saradnje, u okviru koje će Crna Gora sprovesti dodatne aktivnosti jeste i dalje učešće u saradnji po pitanjima kao što su obezbjeđivanje fudbalskih utakmica, kriminal povezan s motornim vozilima i zaštita javnih ličnosti, učešće u zajedničkim policijskim operacijama, borba protiv terorizma, formiranje zajedničkih patrola.

6.2. Borba protiv organizovanog kriminala

U oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, Crna Gora će sprovesti niz mjera koje se ogledaju, kako u usklađivanju nacionalnog pravnog sistema s pravnom tekovinom EU, ali i jačanja ukupnih kapaciteta, u cilju postizanja konkretnih rezultata u ovoj oblasti.

U dijelu usklađivanja pravnog okvira, Crna Gora će usvojiti **izmjene i dopune niza postojećih zakonskih rješenja, između ostalih, Krivičnog zakonika** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11, 64/11 i 40/13), **Zakonika o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10) i **Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela** (Sl. list RCG, br. 2/07, 13/07).

Crna Gora će izraditi sveobuhvatne Analize organizacione strukture, kapaciteta i ovlašćenja državnih organa i organa uprave u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, koja će sadržati presjek ključnih segmenata u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, kao i predlog mjera za unapređenje svih segmenata prepoznatih analizom.

S ciljem podizanja nivoa efikasnosti rada pojedinih struktura, zaduženih za borbu protiv organizovanog kriminala, Crna Gora će osnovati posebno specijalno tužilaštvo za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, donošenjem posebnog zakona kojim će se urediti nadležnost i organizaciona struktura posebnog tužilaštva za postupanje u predmetima organizovanog kriminala i korupcije, kao i stvoriti osnov za uspostavljanje funkcionalne veze između Jedinice za finansijske istrage Uprave policije i multidisciplinarnog tima pri specijalnom tužilaštvu.

Uz podršku Evropske unije, Crna Gora će materijalno-tehničko ojačati organe za sprovođenje zakona u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala, kako kroz realizaciju već odobrenih projekata, tako i na bazi apliciranja za sredstva iz budućih programa

podrške, u cilju poboljšanja bilansa ostvarenih rezultata. Kroz sprovođenje posebnih aktivnosti, Crna Gora će ojačati kapacitete i resurse specijalnih jedinica unutar policije za sprovođenje mjera tajnog nadzora i jačanje organizacionih, administrativnih i tehničkih kapaciteta za implementaciju ILP modela “Upravljanje vođeno obavještajnim radom” na centralnom, regionalnom, lokalnom nivou u policiji, i na nacionalnom (međuinstitucionalnom) nivou. Obuke vezane za ILP su od fundamentalnog značaja za razumijevanje doktrine ILP kako bi se ista uspješno primjenjivala i biće periodično ponavljane na svim nivoima.

U toku je izrada novog Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji će biti usklađen sa novim preporukama FATF-a (Radna grupa za finansijske mjere u borbi protiv pranja novca) i IV Direktivom EU o sprječavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma. Takođe, u pripremi je formiranje radnog tijela koje će biti zaduženo za izradu Nacionalne procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

Takođe, Crna Gora će povećati primjenu sankcija za nepostupanje u skladu sa zakonodavstvom i obavezama izvještavanja i unapređenje informacionog sistema Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

U cilju daljeg poboljšanja sistema zaštite svjedoka, između ostalog, Crna Gora će usvojiti **izmjene i dopune Zakona o zaštiti svjedoka** (Sl. list RCG, br. 65/04), s ciljem redefinisavanja pojma bliske osobe, broja članova i sastava Komisije za primjenu Programa zaštite i drugih pitanja od važnosti za što kvalitetnije funkcionisanje ovog sistema.

U oblasti **zaplijene imovine**, Crna Gora će osigurati da zakonodavni i institucionalni okvir omogućava efektivnu zaplijenu, oduzimanje i upravljanje imovinom stečenom kriminalom što bi rezultiralo povećanjem broja zaplijena i oduzimanja. Konkretno, Crna Gora će donijeti posebni zakon kojim će se urediti postupak vođenja finansijskih istraga i institut oduzimanja imovine (materijalne i procesne odredbe o oduzimanju imovine, odredbe o njenom upravljanju, staranju i povraćaju). Uz navedeno, Crna Gora će uspostaviti elektronski registar vođenja oduzete imovine. U organizacionom pogledu, uspostaviće se posebni organ koji će se starati i upravljati oduzetom imovinom.

U oblasti **borbe protiv trgovine ljudima**, Crna Gora će nastaviti aktivnosti u cilju pune implementacije preporuka Ekspertske grupe Savjeta Evrope (GRETA) koje će doprinijeti unapređenju zakonodavnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti u cilju efikasnijeg procesuiranja izvršilaca krivičnog djela trgovina ljudima i zaštite žrtava ovog krivičnog djela. S tim u vezi izrađena je i lista indikatora za rano prepoznavanje žrtava trgovine ljudima i distribuirana svim onim predstavnicima institucija koji u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa potencijalnim i žrtvama trgovine ljudima/djecom.

Uporedo s navedenim, Crna Gora će dalje implementirati novousvojena strateška dokumenta u ovoj oblasti, obezbjeđenjem intenzivne saradnje državnih institucija s organizacijama civilnog društva koje su aktivne na području borbe protiv trgovine

ljudima i sa međunarodnim organizacijama. U cilju postizanja punog stepena usklađenosti sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, pogotovo sa **Direktivom** 2011/36/EU i **Direktivom Savjeta** 2004/81/EC, Crna Gora će zaključno s 2015. usvojiti **izmjene i dopune Krivičnog zakonika** (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, br. 40/08, 25/10, 32/11 i 40/13), **Zakona o strancima** (Sl. list CG, br. 82/08, 72/09, 32/11, 53/11 i 27/13). Crna Gora će raditi na jačanju stručnih kapaciteta predstavnika institucija koji u skladu sa opisom posla koji obavljaju mogu doći u kontakt sa potencijalnim i žrtvama trgovine ljudima/djecom i na taj način uvećati napore u adekvatnom prepoznavanju i reagovanju u borbi protiv ove pojave. Takođe, Crna Gora će sprovesti aktivnosti u cilju jačanja kadrovskih i tehničkih kapaciteta Skloništa za žrtve trgovine ljudima.

Crna Gora će ojačati kapacitete za prevenciju i borbu protiv **računarskog kriminaliteta** i nastaviti sa sprovođenjem **Strategije sajber bezbjednosti 2013. – 2017.** i pratećih akcionih planova. Crna Gora će nastaviti s usklađivanjem svoje krivično materijalno i procesno zakonodavstvo s Direktivom 2013/40/EU o napadima na informacione sisteme koja mijenja Okvirnu Odluku 2005/222/JHA, kao i sa Direktivom 2011/92/EU o dječjoj pornografiji koja mijenja Okvirnu Odluku Savjeta 2000/375/JHA.

Kapaciteti za borbu protiv računarskog kriminala biće ojačani uspostavljanjem nove jedinice u Ministarstvu unutrašnjih poslova - Upravi policije, za borbu protiv računarskog kriminala, posvećene obučavanju službenika za razne vrste dešavanja i normativnog okvira u oblasti računarskog kriminala.

U oblasti politike smanjenja lakog i malokalibarskog naoružanja, Crna Gora je donijela **Strategiju i Akcioni plan za kontrolu i smanjenje malog i lakog oružja i municije za period 2013-2018**, s pratećim akcionim planom za njeno sprovođenje, kojim će biti definisane sve konkretne aktivnosti koje će biti preduzete u ovoj oblasti. Osim navedenog, Crna Gora će usvojiti **izmjene i dopune Zakona o oružju** (Sl. list RCG, br. 49/04 i Sl. list CG, br. 48/08, 20/11) i **Zakona o administrativnim taksama** (Sl. list RCG, br. 55/03, 46/04, 81/05 i Sl. list CG, br. 22/08, 77/08, 20/11), u cilju usklađivanja sa pravnom tekovinom EU, posebno **direktivama EU** 91/477/EEZ i 2008/51/EZ.

Crna Gora će donijeti **novi Zakon o oružju**, radi usklađivanja s pravnom tekovinom EU, da bi se omogućilo vlasnicima koji posjeduju oružje čija je nabavka, držanje i nošenje zabranjeno, da ga predaju, a licima koja nemaju oružni list da podnesu zahtjev za izdavanje istog. Potrebno je propisati: obavezu obilježavanja oružja za koje se vrši transfer i evropsku propusnicu za oružje.

7. Borba protiv terorizma

U cilju daljeg jačanja ukupnih kapaciteta za borbu protiv terorizma, Crna Gora će sprovesti jasno definisane aktivnosti u pravcu: prevencije, suzbijanja i zaštite od terorizma, kao i saniranja štete od terorističkog napada.

Imajući u vidu da je Crna Gora usvojila Nacionalnu Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma, Crna Gora će sprovesti Akcioni plan za sprovođenje navedene strategije za period 2013 – 2014.

U dijelu usklađivanja sa pravnom tekovinom EU, Crna Gora će unaprijediti normativni okvir u skladu s **Okvirnom Odlukom Savjeta** 2002/475/JHA o borbi protiv terorizma, kao i sa sektorskim akcionim planovima EU. U cilju planiranja i eventualnog sprovođenja neophodnih aktivnosti u oblasti zaštite Evropske kritične infrastrukture (EKI), biće sproveden postupak identifikacije EKI, u skladu sa **Odlukom Savjeta** 2008/114/EZ. Poseban akcioni plan biće usvojen za sprovođenje Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1540.

U segmentu unapređenja bezbjednosti skladišta i objekata za čuvanje eksploziva, oružja, roba dvostruke namjene i drugih sredstava koja se mogu iskoristiti za terorističke napade, Crna Gora će nastaviti proces rekonstrukcije pojedinih postojećih skladišta ubojnih sredstava. Crna Gora će pored već rekonstruisanog skladišta ubojnih sredstava Taraš, završiti započetu rekonstrukciju skladišta Brezovik, a takođe rekonstruisati i skladišta Pljevlja i Rogami.

8. Saradnja u oblasti droga

U segmentu saradnje u oblasti droga, Crna Gora će sprovesti aktivnosti u zakonodavnom, institucionalnom i administrativnom dijelu, s ciljem daljeg povećanja pozitivnih rezultata u preventivnom i represivnom smislu. Važeći propisi obezbjeđuju pomoć potrebnih struktura u društvu osobama koje imaju teškoće zbog bolesti zavisnosti od droga, pa će se kontinuirano sprovoditi aktivnosti podrške u cjelokupnom tretmanu i rehabilitaciji, kao i ponovnoj socijalizaciji.

U zakonodavnom segmentu Crna Gora procjenjuje da je usklađena s ključnim međunarodnim standardima i pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti. U narednom periodu Crna Gora će realizacijom mjera iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 24 u oblasti droga, kroz ekspertske obuke usvajati potrebne standarde i praktična znanja i neposredno ih primjenjivati. Istovremeno će se pratiti i buduće izmjene ili dopune pravne tekovine, kako bi bile pravovremeno transponovane u nacionalni pravni okvir za oblast droga.

U oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta, Crna Gora će ojačati inter-institucionalnu saradnju, s posebnim akcentom na izradu Analize rizika i formiranje zajedničkog operativnog tima pripadnika Uprave carina, Granične policije i Odsjeka za borbu protiv droge.

Po pitanju jačanja administrativnih kapaciteta, Crna Gora će ojačati svoje resurse i kapacitete, postepenom nadogradnjom nacionalnog sistema za monitoring, jačanjem kapaciteta nacionalne jedinice za informacije i podatke o drogama i unaprijeđenjem Sistema ranog upozorenja na nove psihoaktivne supstance (National information system/national information unit/NFP i EWS). Takođe, pod aktivnostima u ovom

smislu, posebno je planirano i razrađeno mjerama u Akcionom planu 24, kadrovsko jačanje u cilju intenziviranja kontinuirane saradnje sa međunarodnim partnerima, a pored ostalih, konkretno sa EUROPOL-om i EMCDDA.

9. Carinska saradnja

U oblasti carinske saradnje posebna pažnja i kapaciteti u narednom periodu biće usmjereni na pripreme za implementaciju **Odluke Savjeta** 2009/917/JHA od 30. IX 2009. o korišćenju informacionih tehnologija u carinske svrhe i **Konvencije** o uzajamnoj pomoći i saradnji između carinskih uprava (Napulj II Konvencija), usvojena 18. XII 1997.

Sprovedene su aktivnosti u cilju **unapređenja Carinskog informacionog sistema**: u saradnji sa DG TAXUD-om pripremljena je tehnička specifikacija za izradu nove ICT strategije, na osnovu koje je Delegacija EU u Crnoj Gori raspisala međunarodni tender za izbor najboljeg ponuđača za izradu ICT strategije. Postupak je završen i eksperti iz oblasti evropskih carinskih informacionih sistema, s poznavanjem poslovnih procesa i iskustvom u procesima pridruživanja rade na izradi ICT strategije.

Povodom stvaranja uslova za preuzimanje obaveza koje proizilaze iz **Konvencije** o uzajamnoj pomoći i saradnji između carinskih uprava (Napulj II Konvencija), u Crnoj Gori su u toku **aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku** (Sl. list CG, br. 57/09 i 49/10), s obzirom da postojeći Zakonik ne sadrži odredbe koje se odnose na ovlašćenja carinskih službenika.

Crna Gora će usvojiti izmjene i dopune **Zakona o carinskoj službi** (Sl. list RCG, br. 7/02, 29/05) (članovi od 5 – 35 koji se odnose na ovlašćenja carinskih službenika), kao i određena podzakonska akta. Ove aktivnosti će biti osnov za stvaranje neophodnih uslova za ratifikaciju Konvencije NAPULJ II, nakon stupanja u članstvo Crne Gore u EU. Crna Gora će usvojiti izmjene i dopune Zakona o carinskoj službi u IV kvartalu 2015.

Carinsko zakonodavstvo detaljnije je definisano u poglavlju 29 - Carinska unija.

10. Falsifikovanje eura

U oblasti falsifikovanja eura Crna Gora će dovršiti proces usklađivanja nacionalnog pravnog sistema s relevantnim međunarodnim standardima i pravnom tekovinom EU, u odnosu na Ženevsku konvenciju o falsifikovanju novca iz 1929.

U cilju jačanja kadrovskih kapaciteta za suzbijanje falsifikovanja eura, Crna Gora će inovirati Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva unutrašnjih poslova, kako bi se u Odsjeku za suzbijanje privrednog kriminaliteta, u okviru Uprave policije, oformila Nacionalna centralna kancelarija koja će se baviti problematikom falsifikovanja eura. Takođe, Crna Gora će tehnički opremiti ovaj odsjek

MUP-a, i kontinuirano obučavati kadar, u cilju kvalitetnog sprovođenja potrebnih aktivnosti radi suzbijanja falsifikovanja eura.

Poseban napredak i rezultati u ovoj oblasti, očekuju se i nakon planiranog potpisivanja operativnog sporazuma sa EUROPOL-om. Crna Gora će međunarodnu saradnju po ovom pitanju, osim sa EUROPOL-om, nastaviti sa Evropskom centralnom bankom i OLAF-om, shodno već potpisanim ugovorima o saradnji.